

COPYRIGHT POLSKA

K W A R T A L N I K

STOWARZYSZENIA AUTORÓW I WYDAWCÓW

NR 4/2023

październik – grudzień

COPYRIGHT POLSKA – KWARTALNIK NR 4/2023

Kwartalnik informacyjno-edukacyjny wydawany przez SAiW COPYRIGHT POLSKA zawiera informacje o działalności Stowarzyszenia, a także podejmuje problematykę praw własności intelektualnej, w szczególności w obszarze aktywności wydawniczej: praw autorskich, praw pokrewnych oraz prawnej ochrony baz danych.

Głównym celem wydawnictwa jest prowadzenie wśród członków Stowarzyszenia działalności edukacyjnej mającej podnieść świadomość prawną oraz ułatwić prowadzenie działalności wydawniczej z zastosowaniem wysokiego poziomu ochrony praw własności intelektualnej.

Redaktor naczelna: Marzenna Wojciechowska

Opracowanie graficzne okładki: Magdalena Błażków, KreacjaPro

Opracowanie graficzne i skład: Elżbieta Wastkowska, ProDesGraf

Korekta: Sylwia Chrabałowska

Wydawca: STOWARZYSZENIE AUTORÓW I WYDAWCÓW
COPYRIGHT POLSKA

Stowarzyszenie Autorów i Wydawców Copyright Polska

ul. Krupnicza 12/6, 31-123 Kraków

Adres redakcji: ul. Nowogrodzka 62b/8, 02-002 Warszawa

Kontakt: m.wojciechowska@copyrightpolska.pl

Wydanie elektroniczne online posiada numer ISSN 2720-1066

Wydanie drukowane posiada numer ISSN 2720-1724

Stan prawny aktualny na dzień 31 grudnia 2023 r.

4/2023 Warszawa

SPIS TREŚCI

➤	Słowo wstępne od redaktor naczelnej	3
➤	Akt o sztucznej inteligencji (AI Act) – sukces (?) Trilogu	4
➤	Europejski akt o wolności mediów. Zakończenie negocjacji w Trilogu	8
➤	Akt w sprawie danych (Data Act) – publikacja w Dzienniku Urzędowym UE	10
➤	Akt o usługach cyfrowych – Digital Services Act (DSA) – wyłączenia dla mikro- i małych przedsiębiorców	15
➤	II Ogólnopolska Konferencja Prawa Autorskiego im. Profesor Elżbiety Traple	18
➤	Parlament Europejski przyjął inicjatywę na rzecz ograniczenia uzależnienia użytkowników internetu od platform cyfrowych	22
➤	W skrócie:	
	– Konsultacje dotyczące wdrożenia aktu o usługach cyfrowych (Digital Services Act – DSA)	
	– Komisja Europejska publikuje projekt rozporządzenia wykonawczego do DSA i otwiera konsultacje w sprawie jego treści	
	– Pierwsze postępowanie na podstawie DSA – Komisja Europejska vs X (dawniej Twitter)	
	– Komisja Europejska uruchomiła bazę danych o przejrzystości	
	– „New York Times” pozywa OpenAI i Microsoft	
	– Trybunał Sprawiedliwości UE	
	• wyrok w sprawie C-260/22	
	• Sprawa C-201/23 – KE pozwała Polskę za brak wdrożenia dyrektywy DSM	
	– Od 1 stycznia 2024 roku do domeny publicznej trafia twórczość Kornela Makuszyńskiego, Juliana Tuwima, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, dwójki noblistów: Eugene’a O’Neilla i Iwana Bunina oraz postać Myszki Miki w wersji z 1928 roku	
	– Nowy tekst jednolity ustawy o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi	24
➤	Nagroda KLIO 2023	28
➤	Nagroda im. prof. Jerzego Skowronka 2023	30
➤	Informacje o działalności Stowarzyszenia	
	– Program stypendialny – rozstrzygnięcie konkursu na rok akademicki 2023/2024	
	– Walne Zebranie Członków SAiW COPYRIGHT POLSKA wybrało władze na nową kadencję 2023–2027	32

Słowo wstępne od redaktor naczelnej

Chciałoby się krzyknąć: „Mamy to” – czyli sukces negocjacyjny Trilogu uzgadniający ostateczną treść aktu o sztucznej inteligencji, ale przed ogłoszeniem zwycięstwa warto poczekać na publikację tekstu aktu, bo jak zwykle diabeł tkwi w szczegółach. Z pierwszych doniesień wynika, że udało się zabezpieczyć interesy właścicieli praw autorskich przed nadmierną eksploatacją przy jednoczesnym zastępowaniu ludzkiej twórczości przez generatywną AI, ale niepokoją doniesienia o zgodzie na stosowanie w czasie rzeczywistym możliwości śledzenia obywateli na podstawie danych biometrycznych. Po kilku dniach od ogłoszenia sukcesu kilka państw (w tym Polska) zapowiedziało, że swoją zgodę na przyjęcie uzgodnionej w Trilogu wersji AI Act uzależnia od zaakceptowania ostatecznej redakcji treści aktu – co ma nastąpić w lutym 2024 roku. Tymczasem można odnieść wrażenie, że ChatGPT będący sztandarowym produktem generatywnej sztucznej inteligencji jakby „zgiął”. Redakcja Kwartalnika zastanawia się, czy nie jest to „choroba dyplomatyczna” na czas, w którym są przesądzone ostateczne regulacje prawne tej kwestii. Podobno związane jest to z istotnym zmniejszeniem bazy danych, na podstawie których AI generuje swoje informacje. Można odnieść wrażenie, porównując rezultaty tych samych zapytań kierowanych kilka miesięcy temu i obecnie, że polskiemu ChatowiGPT odłączono mózg, a zostawiono mózdzek. Wygląda na to, że generatywna AI bez potężnej bazy danych nie jest atrakcyjnym narzędziem. Więcej informacji na ten temat w artykule *Akt o sztucznej inteligencji (AI Act) – sukces (?) Trilogu*, str. 4.

Bieżący numer Kwartalnika został zdominowany przez tematykę legislacji europejskiej, bo zakończono negocjacje Trilogu nie tylko dotyczące aktu o sztucznej inteligencji, lecz także aktu o wolności mediów, o czym można przeczytać na str. 8.

Pozostając w kręgu tematów legislacji europejskiej, nie sposób nie odnotować publikacji w Dzienniku Urzędowym UE, opisywanego wielokrotnie w Kwartalniku, aktu w sprawie danych (Data Act). Choć jego stosowanie rozpocznie się we wrześniu 2025 roku, już teraz warto zapoznać się z podstawowymi informacjami na temat wtórnego korzystania z danych nieosobowych, aby przygotować wydawnictwo na moment rozpoczęcia jego stosowania. Więcej na ten temat na str. 10.

Odliczamy dni do wejścia w życie Digital Services Act dla wszystkich podmiotów, ze szczególnym uwzględnieniem ważnych dla rynku wydawniczego wyłączeń dla mikro- i małych przedsiębiorców. Szczegóły na str. 15.

W bieżącym numerze nie zabraknie informacji o ważnych dla środowiska wydawniczego konferencjach i nagrodach. Aleksandra Burba podzieli się refleksjami o Ogólnopolskiej Konferencji Prawa Autorskiego im. Profesor Elżbiety Traple (str. 18), Zbigniew Czerwiński – o Nagrodzie KLIO (str. 29), a Piotr Dobrołęcki – o Nagrodzie im. prof. Jerzego Skowronka (str. 31).

Na ostatnich stronach publikujemy bieżące informacje o działalności Stowarzyszenia. To tylko niektóre z zagadnień poruszonych na łamach tego numeru Kwartalnika.

Życzę przyjemnej lektury!

Marzena Wojciechowska
redaktor naczelna

AKT O SZTUCZNEJ INTELIGENCJI (AI ACT) – SUKCES (?) TRILOGU

MARZENNA WOJCIECHOWSKA

Na początku grudnia, gdy większość z nas zajmowała się już przedświątecznymi przygotowaniem, opinię publiczną elektryzowały doniesienia o przedłużających się negocjacjach w finałowej rundzie Trilogu¹ uzgadniającego ostateczną wersję aktu o sztucznej inteligencji (AI Act). Kilkanaście godzin negocjacji nie przyniosło spodziewanego kompromisu. Ostatecznie zarządzono kilkugodzinną przerwę, aby negocjatorzy mogli odpocząć i nie działać pod presją zmęczenia i czasu. Po 37 godzinach negocjacji 8 grudnia 2023 roku ogłoszono sukces. Z pierwszych doniesień wynikało, że udało się zabezpieczyć interesy właścicieli praw autorskich przed nadmierną eksploatacją przy jednoczesnym zastępowaniu ludzkiej twórczości przez generatywną AI, ale niepokoiły wiadomości o zgodzie na stosowanie w czasie rzeczywistym możliwości śledzenia obywateli na podstawie danych biometrycznych.

Po kilku dniach od ogłoszenia sukcesu kilka państw (w tym Polska) uzależniło swoją zgodę na przyjęcie uzgodnionej w Trilogu wersji AI Act od zaakceptowania ostatecznej redakcji treści aktu – co ma nastąpić w lutym 2024 roku. To dowodzi, że przed ogłoszeniem zwycięstwa zawsze warto poczekać na publikację tekstu aktu, bo zwykle diabeł tkwi w szczegółach. Tymczasem można odnieść wrażenie, że polska wersja ChatGPT wbudowanego w usługę Copilot będąca sztandarowym produktem generatywnej sztucznej inteligencji jakby „zglupiała”. Redakcja Kwartalnika zastanawia się, czy nie jest

to „choroba dyplomatyczna” na czas, w którym przesądzone są ostateczne regulacje prawne tej kwestii. Podobno związane jest to z istotnym zmniejszeniem bazy danych, na podstawie których AI generuje swoje informacje. Można odnieść wrażenie, porównując rezultaty tych samych zapytań kierowanych kilka miesięcy temu i obecnie, że Copilotowi odłączono mózg, a zostawiono mózdzek. To przesądza, że generatywna AI bez potężnej bazy danych nie jest atrakcyjnym narzędziem. Samo wytrenowanie algorytmów nie wystarczy do przekazywania wiarygodnych informacji.

Ciekawe wnioski płyną z badań nad sztuczną inteligencją trzech naukowców z Uniwersytetu Karoliny Północnej w Chapel Hill². Badania te wskazują na niebezpieczne zjawiska związane ze zmianą danych, na podstawie których AI została wytrenowana. Pokazują, jak trudno jest usunąć wrażliwe dane z dużych modeli językowych (LLM), takich jak OpenAI ChatGPT i Google Bard. Naukowcy odkryli, że usunięcie danych z dużego modelu językowego jest technicznie niemożliwe. LLM są wstępnie trenowane na bazach danych, a następnie dostrajane w celu generowania spójnych wyników. Po wytrenowaniu modelu nie możemy wrócić do bazy i usunąć danych, aby uniemożliwić modelowi wysyłanie powiązanych wyników. Wszystkie informacje, na podstawie których model jest szkolony, stają się częścią tego, co nazywa się „czarną skrzynką” modelu. Programiści LLM powinni zatem być bardzo ostrożni w wyborze danych, które przekazują do modelu. Nieprawidłowe, stroniczne i fałszywe dane uszkadzają model w nieodwracalny sposób.

¹ Trilog – współdziałanie trzech organów Unii Europejskiej, tj. Komisji Europejskiej, Rady Europejskiej oraz Parlamentu Europejskiego. Takie współdziałanie jest wymagane przy ustalaniu ostatecznej treści powszechnie obowiązujących przepisów prawa UE, do których należą rozporządzenia UE. Akt o sztucznej inteligencji (AI Act) jest rozporządzeniem.

² <https://cointelegraph.com/news/artificial-intelligence-researchers-llms-chat-gpt-sensitive-data-after-deleted> [dostęp: 28.12.2023].

Nie ma możliwości pobrania określonych danych i usunięcia ich po wprowadzeniu do systemu. Zamiast tego programiści AI używają barier ochronnych do hamowania określonych danych wyjściowych związanych ze szkodliwymi danymi, aby zmusić model do unikania danych wyjściowych. Model nadal będzie „znał” stroniczne lub fałszywe informacje, ale będzie mu trudniej generować odpowiedzi, które są kopią uszkodzonych danych. Nie ma skutecznej obrony przed atakami za pomocą konkretnych podpowiedzi zaprojektowanych w celu obejścia barier ochronnych modelu, aby nie publikował stronicznych lub fałszywych informacji. Takie metody obrony zawsze są opóźnione w stosunku do nowych metod ataku.

Aby uzmysłowić sobie, jak niebezpieczne mogą być to błędy, wystarczy powołać ostatni casus z publikacją przez Google nieprawidłowych danych ekonomicznych podających zaniżoną wysokość kursu złotego. Tylko to, że był to dzień wolny od pracy i nie działały giełdy, spowodowało, że nie doszło do wybuchu paniki.

Współzałożyciel Apple Computer Steve Wozniak proponuje, żeby informacje wygenerowane przez AI zawierały przypisy w postaci linków do źródeł w podobny sposób jak artykuły naukowe, aby w ten sposób można było zweryfikować błędy i dezinformację³. Steve Wozniak również stwierdził, iż treści generowane przez AI powinny być oznaczone jako stworzone za pomocą tej technologii, cyt.: „Powinieneś zostać poinformowany, jaka to sztuczna inteligencja. I jaka konkretnie sztuczna inteligencja. Wszystkie są inne. Na czym ta konkretna była trenowana”⁴.

Belgijska Agencja Prasowa zwraca uwagę na niebezpieczeństwo powstania tanich serwisów

informacyjnych opartych na sztucznej inteligencji, spersonalizowanych na potrzeby użytkowników, zasilanych treściami wytworzonymi przez wydawców, ale również na podstawie mało wiarygodnych źródeł tworzonych w celu dezinformacji bądź ukrytej reklamy⁵. Taki produkt może stopniowo eliminować z rynku profesjonalne źródła sprawdzonych informacji – co oznacza, że dezinformacja, jako nieodłączna część otwartej sieci, będzie się rozprzestrzeniać szybciej i na większą skalę.

Podobne problemy sygnalizuje „New York Times”, który zdecydował się na wniesienie pozwu⁶ przeciwko Microsoftowi i OpenAI. NYT twierdzi, że obie firmy zbudowały swoje modele sztucznej inteligencji poprzez „kopiowanie i wykorzystywanie milionów” artykułów publikacji, a teraz „bezpośrednio konkurują” z jej treścią. NYT twierdzi, że OpenAI i duże modele językowe Microsoftu (LLM), które zasilają ChatGPT i Copilot, „mogą generować dane wyjściowe, które dosłownie recytują treść Timesa, dokładnie ją podsumowują i naśladują jego ekspresyjny styl”⁷. To „podważa i szkodzi” relacjom z czytelnikami, twierdzi gazeta, jednocześnie pozbawia ją „subskrypcji, licencji, reklam i przychodów afiliacyjnych”. W skardze argumentuje się również, że te modele sztucznej inteligencji „zagrożają wysokiej jakości dziennikarstwa”, szkodząc zdolności serwisów informacyjnych do ochrony i zarabiania na treściach. „Poprzez Bing Chat firmy Microsoft (niedawno przemianowany na Copilot) i ChatGPT firmy OpenAI pozwani starają się jeździć na gapę na ogromnych inwestycjach The Times w dziennikarstwo, wykorzystując je do tworzenia produktów zastępczych bez pozwolenia lub zapłaty”⁸.

³ <https://naukawpolsce.pl/aktualnosci/news%2C98537%2Csteve-wozniak-tresci-tworzone-przez-ai-powinny-posiada-codnosniki-do-zrodel> [dostęp: 28.12.2023].

⁴ Ibidem.

⁵ <https://www.belganewsagency.eu/chatgpt-can-now-search-data-on-the-internet> [dostęp: 28.12.2023].

⁶ <https://www.theverge.com/2023/12/27/24016212/new-york-times-openai-microsoft-lawsuit-copyright-infringement> [dostęp: 29.12.2023].

⁷ Ibidem.

⁸ Ibidem.

To tylko niektóre niebezpieczeństwa związane ze sztuczną inteligencją, która ma oczywiście wiele zalet. Ważne jest, aby maksymalizować korzyści, a jednocześnie minimalizować niebezpieczeństwa, i miejmy nadzieję, że uzgodniony w Trilogu akt o sztucznej inteligencji właśnie to nam zagwarantuje.

Wracając do uzgodnień Trilogu AI Act, poniżej przedstawiam najważniejsze informacje o treści przyjętych regulacji. AI Act będzie stosowany po upływie dwóch lat od jego formalnego wejścia w życie, ale część nakładanych przez niego obowiązków zacznie obowiązywać już wcześniej. Dotyczy to przede wszystkim przepisów odnoszących się do zakazanych systemów AI (które wejdą w życie po upływie 6 miesięcy) oraz tych odnoszących się do modeli podstawowych (które zaczną obowiązywać po upływie 12 miesięcy).

Potwierdziły się wcześniejsze informacje, o czym pisaliśmy w poprzednim numerze Kwartalnika, że definicja systemu AI została zbliżona do definicji przyjętej przez OECD. Nad bezpieczeństwem stosowania systemów AI mają czuwać powołane w AI Act Biuro ds. AI i Rada ds. AI. Najprawdopodobniej to one będą decydować o nakładaniu kar na podmioty łamiące postanowienia AI Act. Kary definiowane są kwotowo lub procentowo. Maksymalna wysokość możliwej do nałożenia kary będzie wynosiła 35 milionów euro lub 7% całkowitego rocznego światowego obrotu danego podmiotu. Od powyższych zasad przewidziano wyjątki dla małych i średnich przedsiębiorstw pozwalające na stosowanie niższych kar.

W odniesieniu do systemów AI wysokiego ryzyka ma zostać wprowadzony obowiązek przeprowadzania oceny skutków oddziaływania takiego systemu na prawa podstawowe obywateli. Osoby fizyczne będą miały prawo do wnoszenia skargi do wskazanych organów nadzorczych na działanie systemu AI naruszające ich prawa. Choć nie ujawniono listy systemów AI wysokiego ryzyka, najprawdopodobniej znajdą się na niej systemy wykorzystane przez bardzo duże platformy internetowe (VLOPs i VLOSEs w rozumieniu DSA) w ich systemach rekomendacji. Wprowadzono

nowe pojęcie obok modeli podstawowych – „modele podstawowe o wysokim wpływie” (*high impact foundation models*). Te modele będą podlegały odrębnym postanowieniom nakładającym na nie specyficzne obowiązki związane z transparentnością.

Wreszcie na koniec to, co w AI Act najważniejsze, czyli pobieranie danych biometrycznych w czasie rzeczywistym przez służby i zakazane systemy AI.

POBIERANIE DANYCH BIOMETRYCZNYCH W CZASIE RZECZYWISTYM PRZEZ SŁUŻBY MA BYĆ DOPUSZCZALNE W TRZECH WYJĄTKOWYCH SYTUACJACH:

- gdy istnieje niespodziewane zagrożenie atakiem terrorystycznym;
- gdy istnieje potrzeba szukania ofiar;
- w celu ścigania poważnych przestępstw.

LISTA ZAKAZANYCH SYSTEMÓW AI OBEJMUJE:

- systemy kategoryzacji biometrycznej oparte na cechach wrażliwych;
- systemy manipulujące ludzkim zachowaniem i wykorzystujące określone ludzkie słabości;
- systemy social scoringu;
- systemy umożliwiające rozpoznawanie emocji w miejscu pracy i instytucjach edukacyjnych;
- systemy, które w nieukierunkowany sposób pobierają obrazy twarzy z internetu lub nagrań CCTV w celu tworzenia baz danych rozpoznawania twarzy.

Na zakończenie warto wspomnieć o projekcie konwencji Rady Europy w sprawie sztucznej inteligencji. Niezależnie od dalszego przebiegu prac nad rozporządzeniem UE równoległe będą prowadzone działania mające na celu uregulowanie problematyki sztucznej inteligencji na poziomie konwencyjnym. Z uwagi na brak publikacji

ostatecznej uzgodnionej wersji AI Act trudno porównywać oba akty, ale to, co rzuca się w oczy, to podobieństwo zdefiniowania systemów sztucznej inteligencji. Projekt konwencji Rady Europy również opiera się na definicji zaproponowanej przez OECD. W kolejnych numerach Kwartalnika będziemy kontynuować temat zarówno rozporządzenia AI Act, jak i konwencji w sprawie sztucznej inteligencji zaproponowanej przez Radę Europy.

EUROPEJSKI AKT O WOLNOŚCI MEDIÓW. ZAKOŃCZENIE NEGOCJACJI W TRILOGU

MARZENNA WOJCIECHOWSKA

15 grudnia 2023 r. zakończył się Trilog⁹ w sprawie unijnego aktu o wolności mediów. Akt ten ma zapewnić przestrzeganie zasad pluralizmu medialnego w państwach członkowskich UE. Podobnie jak w przypadku AI Act do czasu opublikowania ostatecznej wersji uzgodnionego aktu należy zachować optymistyczną ostrożność. Najważniejsze regulacje aktu to zapewnienie ochrony osobowym źródłom informacji dziennikarskiej. Ponadto dziennikarze będą chronieni przed działaniami władz państwowych dążących do inwigilacji. Mają zostać zakazane stosowanie oprogramowań szpiegujących i metod wywiadowczych wobec dziennikarzy.

Poza wspomnianymi kwestiami akt o wolności mediów ma również zapewnić transparentność w kwestiach struktur właścicielskich i finansowych redakcji oraz nakłada na państwa członkowskie obowiązek uregulowania sytuacji prawnej w taki sposób, by media miały zapewnioną wolność działania.

Akt o wolności mediów został po raz pierwszy przedstawiony przez Komisję Europejską we wrześniu 2022 roku. Jego głównymi założeniami są zwiększenie wolności i pluralizmu mediów w Unii Europejskiej, kontrolowanie koncentracji rynku medialnego i przeciwdziałanie powstawaniu oligopolu na rynkach medialnych.

Od czasu, gdy Komisja Europejska zaprezentowała pierwszy projekt europejskiego aktu o wolności mediów (*European Media Freedom Act*), w Kwartalniku¹⁰ na bieżąco informujemy o kolejnych krokach prac legislacyjnych dotyczących tego ważnego dla środowiska wydawniczego aktu.

Media Act ustanowi wspólne ramy usług medialnych na rynku wewnętrznym UE oraz wprowadzi środki mające chronić dziennikarzy i usługodawców przed ingerencjami politycznymi, a także ułatwić im prowadzenie działalności w innych państwach UE.

Podstawowe cele aktu o wolności mediów to:

- doprecyzowuje **obowiązki państw UE** mające zagwarantować pluralizm, niezależność i właściwe funkcjonowanie mediów publicznych działających na ich terytorium;
- wskazuje zakres zadań Europejskiej Rady ds. Usług Medialnych i **zwiększa jej niezależność**;
- zawiera przepisy mające zwiększyć **ochronę dziennikarzy i źródeł dziennikarskich** oraz ogranicza użycie środków przymusu, takich jak stosowanie programów szpiegowskich w celu uzyskania informacji;
- umożliwia państwom UE przyjmowanie przepisów **surowszych lub bardziej szczegółowych**, chroniących pluralizm mediów bardziej niż przepisy zawarte w nowym akcie;

⁹ **Trilog** – współdziałanie trzech organów Unii Europejskiej tj. Komisji Europejskiej, Rady Europejskiej oraz Parlamentu Europejskiego. Takie współdziałanie jest wymagane przy ustalaniu ostatecznej treści powszechnie obowiązujących przepisów prawa UE, do których należą rozporządzenia UE. Europejski akt o wolności mediów jest rozporządzeniem.

¹⁰ Kwartalnik nr 1/2022 (str. 37) https://www.copyrightpolska.pl/docs/cp_kwartalnik_1_22.pdf
Kwartalnik nr 1/2023 (str. 25) https://www.copyrightpolska.pl/docs/cp_kwartalnik_1_23.pdf
Kwartalnik nr 2/2023 (str. 23) https://www.copyrightpolska.pl/docs/cp_kwartalnik_2_23.pdf
Kwartalnik nr 3/2023 (str. 37) https://www.copyrightpolska.pl/docs/cp_kwartalnik_3_23.pdf

- **poszerza wymogi przejrzystości**, zarówno właścicielskiej (która miałaby dotyczyć wszystkich dostawców usług medialnych), jak i reklam państwowych (która zmniejszałaby krajowe odstępowstwa dla małych podmiotów);
- przewiduje **jaśniejsze przepisy na temat związków między bardzo dużymi platformami internetowymi a dostawcami usług medialnych**, którzy w ramach kontroli redakcyjnej i standardów dziennikarskich stosują systemy regulacyjne lub samoregulacyjne obowiązujące w państwach UE; chodzi o traktowanie ze szczególną ostrożnością treści dostarczanych przez tych dostawców.

Środowiska dziennikarskie z zadowoleniem¹¹ przyjęły wiadomość o zakończeniu Trilogu tak oczekiwanego przez nich prawa. Po opublikowaniu ostatecznego testu aktu o wolności mediów w Dzienniku Urzędowym UE powrócimy do tego tematu w kolejnych numerach Kwartalnika.

---

¹¹ <https://europeanjournalists.org/blog/2023/12/15/efj-welcomes-agreement-on-european-media-freedom-act/> [dostęp: 28.12.2023].

AKT W SPRAWIE DANYCH (DATA ACT) – PUBLIKACJA W DZIENNIKU URZĘDOWYM UE

MARZENNA WOJCIECHOWSKA

22 grudnia 2023 roku w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej poz. 2023/2854 opublikowano Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/2854 z dnia 13 grudnia 2023 r. w sprawie zharmonizowanych przepisów dotyczących sprawiedliwego dostępu do danych i ich wykorzystywania oraz w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) 2017/2394 i dyrektywy (UE) 2020/1828 (akt w sprawie danych)¹². Rozporządzenie weszło w życie dwudziestego dnia po jego opublikowaniu, czyli **11 stycznia 2024 roku**, ale jego stosowanie rozpocznie się **12 września 2025 roku** z tym zastrzeżeniami, że:

- obowiązki wynikające z art. 3 ust. 1 mają zastosowanie do produktów skomunikowanych i usług z nimi powiązanych wprowadzonych na rynek po 12 września 2026 roku,
- Rozdział III ma zastosowanie wyłącznie do obowiązków udostępniania danych ustanowionych na mocy prawa Unii lub prawa krajowego przyjętego zgodnie z prawem Unii, które to prawo Unii lub prawo krajowe przyjęte zgodnie z prawem Unii wchodzi w życie po 12 września 2025 roku,
- Rozdział IV ma zastosowanie do umów zawartych po 12 września 2025 roku,
- Rozdział IV ma zastosowanie od 12 września 2027 roku do umów zawartych do 12 września 2025 roku wyłącznie pod warunkiem, że:

- zostały zawarte na czas nieokreślony lub
- wygasają co najmniej 10 lat po 11 stycznia 2024.

Wbrew wcześniejszym zapewnieniom¹³, że akt nie będzie zawierał regulacji zmieniających dyrektywę o ochronie baz danych, uregulowano materię ochrony *sui generis* baz danych poprzez wyłączenie jej stosowania w stosunku do określonych danych.

W rozporządzeniu w Rozdziale X znalazł się zapis o braku stosowania ochrony baz danych *sui generis*.

„ROZDZIAŁ X PRAWO *SUI GENERIS* PRZEWIDZIANE W DYREKTYWIE 96/9/WE

Artykuł 43

Bazy danych zawierające określone dane
Prawo *sui generis* przewidziane w art. 7 dyrektywy 96/9/WE nie ma zastosowania w przypadku, gdy dane są pozyskiwane lub generowane z produktu skomunikowanego lub usługi powiązanej objętych zakresem stosowania niniejszego rozporządzenia, w szczególności w związku z jego art. 4 i 5”.

Zapis ten przesądza, że bazy danych o charakterze twórczym nie będą objęte reżimem tego rozporządzenia. W celu ułatwienia zrozumienia różnic między poszczególnymi rodzajami baz danych i implikacji wynikających z Data Act na końcu artykułu publikujemy zaktualizowane zestawienie

¹² https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202302854 [dostęp: 23.12.2023].

¹³ W pierwszym ogłoszeniu o podjęciu inicjatywy o tej legislacji tytuł roboczy aktu brzmiał: „Akt w sprawie danych oraz zmienione przepisy dotyczące ochrony prawnej baz danych” (więcej na ten temat w Kwartalniku nr 1/2022, str. 40: https://www.copyrightpolska.pl/docs/cp_kwartalnik_1_22.pdf). Po konsultacjach społecznych zmieniono tytuł aktu na „Akt w sprawie danych”, a w podsumowaniu inicjatywy napisano: „Celem inicjatywy jest osiągnięcie równowagi między prawem dostępu do danych a zachętami do inwestowania w dane, bez zmiany obowiązujących przepisów o ochronie danych”.

https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13045-Akt-w-sprawie-danych-oraz-zmienione-przepisy-dotyczace-ochrony-prawnej-baz-danych_pl [dostęp: 23.12.2023].

przedstawiające definicje, przedmiot ochrony i przyjęte wyjątki w różnych rodzajach baz danych wynikające z regulacji przyjętych ostatnio w UE.

Warto zapoznać się z podstawowymi definicjami zawartymi w Data Act, aby zrozumieć mechanizmy wtórnego korzystania z danych, opisane w części rozporządzenia definiującej jego cel. Zgodnie z motywem nr 5 Data Act jego celem jest zapewnienie użytkownikom produktu skomunikowanego lub usługi powiązanej w Unii możliwości terminowego dostępu do danych generowanych w wyniku korzystania z danego produktu skomunikowanego lub z danej usługi powiązanej oraz wykorzystywania tych danych, w tym dzielenia się nimi z wybranymi przez siebie osobami trzecimi. Nakłada ono na posiadaczy danych obowiązek udostępniania danych w określonych okolicznościach użytkownikom i osobom trzecim wybranym przez użytkowników. Zapewnia również, aby posiadacze danych udostępniali dane odbiorcom danych w Unii na sprawiedliwych, rozsądnych i niedyskryminujących zasadach oraz w sposób przejrzysty. Zasadnicze znaczenie w ramach dzielenia się danymi mają przepisy prawa prywatnego. Z tego względu Data Act dostosowuje przepisy do prawa zobowiązań i ma zapobiec nadużywaniu braku równowagi kontraktowej, która utrudnia sprawiedliwy dostęp do danych i ich uczciwe wykorzystywanie.

W przypadku wystąpienia wyjątkowej potrzeby rozporządzenie nakłada również na posiadaczy danych obowiązek udostępniania organom sektora publicznego, Komisji, Europejskiemu Bankowi Centralnemu lub organom Unii danych niezbędnych do wykonywania określonego zadania realizowanego w interesie publicznym.

Celem rozporządzenia jest ponadto ułatwienie zmiany dostawcy usług przetwarzania danych, zwiększenie interoperacyjności danych oraz mechanizmów i usług dzielenia się danymi w Unii. Przepisów rozporządzenia nie należy interpretować jako uznających ani przyznających posiadaczom danych jakiegokolwiek nowe prawo do wykorzystywania danych generowanych w wyniku korzystania z produktu skomunikowanego lub usługi powiązanej.

Data Act definiuje **produkt skomunikowany** jako rzecz, która pozyskuje, generuje lub zbiera dostępne dane dotyczące jej wykorzystywania lub jej otoczenia i która jest w stanie komunikować dane z produktu za pomocą usługi łączności elektronicznej, łączy fizycznego lub dostępu na urządzeniu oraz której podstawową funkcją nie jest przechowywanie, przetwarzanie ani przesyłanie danych w imieniu strony innej niż użytkownik. Z kolei **usługa powiązana** oznacza usługę cyfrową, w tym oprogramowanie, ale z wyłączeniem usług łączności elektronicznej, która podczas zakupu, najmu, dzierżawy lub leasingu jest skomunikowana z produktem w taki sposób, że jej brak uniemożliwiłby produktowi skomunikowanemu wykonywanie co najmniej jednej z jego funkcji, lub która zostaje skomunikowana z produktem przez producenta lub osobę trzecią później, aby dodać, uaktualnić lub zmodyfikować funkcje produktu skomunikowanego.

Kolejna grupa ważnych definicji to definicje danych:

- ▶ **dane** oznaczają wszelkie cyfrowe odwzorowania działań, faktów lub informacji oraz wszelkie kompilacje takich działań, faktów lub informacji, w tym w formie zapisu dźwiękowego, wizualnego lub audiowizualnego;
- ▶ **metadane** oznaczają ustrukturyzowany opis treści danych lub sposobu wykorzystywania danych, który ułatwia wyszukiwanie lub wykorzystywanie tych danych;
- ▶ **dane z produktu** oznaczają dane wygenerowane w wyniku korzystania z produktu skomunikowanego, które producent zaprojektował tak, by użytkownik, posiadacz danych lub osoba trzecia, w tym w stosownym przypadku producent, mogli je pobierać za pomocą usługi łączności elektronicznej, łączy fizycznego lub dostępu na urządzeniu;
- ▶ **dane z usługi powiązanej** oznaczają dane stanowiące cyfrowe odwzorowanie czynności lub zdarzeń z udziałem użytkownika związanych z produktem skomunikowanym, utrwalane przez użytkownika celowo lub generowane jako produkt uboczny jego czynności, podczas świadczenia usługi powiązanej przez dostawcę;

➤ **dane łatwo dostępne** oznaczają dane z produktu i dane z usługi powiązanej, które posiadacz danych zgodnie z prawem pozyskuje lub może zgodnie z prawem pozyskać z produktu skomunikowanego lub z usługi powiązanej bez nieproporcjonalnie dużego wysiłku wykraczającego poza prostą czynność.

Data Act to bardzo skomplikowany i obszerny dokument. Składa się z 73 stron, zawiera 119 motywów wyjaśniających cel ustanowienia rozporządzenia oraz 50 artykułów. W kolejnych numerach Kwartalnika będziemy analizować poszczególne zapisy i próbować wyjaśniać ich stosowanie w sposób najkorzystniejszy dla branży wydawniczej.

RODZAJE BAZ DANYCH, PRZEDMIOT OCHRONY I PRZYJĘTE WYJĄTKI

Aktualizacja w związku z publikacją rozporządzeń UE¹⁴ oraz dyrektywą DSM¹⁵

BAZA DANYCH	<p>Baza danych będąca utworem (chroniona na podstawie art. 3 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych). Baza właściwie niewystępująca w obrocie, z bardzo ubogą zawartością danych lub bez danych. Brak przesłanki nakładu inwestycyjnego poniesionego na produkcję jej zawartości przesądza o braku ochrony <i>sui generis</i>.</p>	<p>Baza danych niebędąca utworem (chroniona jako taka – <i>sui generis</i> – na podstawie ustawy o ochronie baz danych). Baza o nieskomplikowanej strukturze, której nie sposób przypisać cech twórczych – za to z dużą zawartością danych, których zebranie wiąże się z nakładem inwestycyjnym producenta, np. książka telefoniczna.</p>	<p>Baza danych będąca utworem (chroniona na podstawie art. 3 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz RÓWNOCZEŚNIE chroniona jako taka – <i>sui generis</i> – na podstawie ustawy o ochronie baz danych). Baza spełniająca wymóg twórczego zestawienia, układu lub doboru z jednoczesną dużą zawartością danych, których zebranie wiąże się z nakładem inwestycyjnym producenta.</p>
PRZEDMIOT OCHRONY	<p>Dobór, układ, zestawienie użyte do stworzenia struktury bazy danych.</p>	<p>Nakład ekonomiczny producenta bazy danych.</p>	<p>Dobór, układ, zestawienie użyte do stworzenia struktury bazy danych. Nakład ekonomiczny producenta bazy danych.</p>

¹⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/2854 z dnia 13 grudnia 2023 r. w sprawie zharmonizowanych przepisów dotyczących sprawiedliwego dostępu do danych i ich wykorzystywania oraz w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) 2017/2394 i dyrektywy (UE) 2020/1828 (akt w sprawie danych), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202302854 [dostęp: 28.12.2023].

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/868 z dnia 30 maja 2022 r. w sprawie europejskiego zarządzania danymi i zmieniające rozporządzenie (UE) 2018/1724 (akt w sprawie zarządzania danymi), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32022R0868> [dostęp: 28.12.2023].

¹⁵ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/790 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie prawa autorskiego i praw pokrewnych na jednolitym rynku cyfrowym oraz zmiany dyrektyw 96/9/WE i 2001/29/WE, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32019L0790> [dostęp: 28.12.2023].

REKORD BAZY	Utwór lub materiał niebędący utworem.		
ZAKRES OCHRONY PRODUCENTA BAZY	Wyłączne prawo do rozporządzania i korzystania z bazy danych przez producenta bazy.	Wyłączne i zbywalne prawo pobierania danych i wtórnego ich wykorzystania w całości lub w istotnej części, co do jakości lub ilości.	Wyłączne prawo do rozporządzania i korzystania z bazy danych przez producenta bazy oraz wyłączne i zbywalne prawo pobierania danych i wtórnego ich wykorzystania w całości lub w istotnej części, co do jakości lub ilości.
ZAKRES OCHRONY REKORDU BAZY BĘDĄCEGO UTWOREM	Wyłączne prawo do rozporządzania i korzystania z utworu przez autora lub jego następcę prawnego.		
ZAKRES OCHRONY REKORDU BAZY NIEBĘDĄCEGO UTWOREM	brak	Gdy rekord bazy jest nieistotną co do jakości lub ilości częścią bazy danych, nie podlega ochronie, z tym jednak zastrzeżeniem, że pobieranie takiego rekordu może naruszyć zakaz powtarzającego się i systematycznego pobierania lub wtórnego wykorzystania sprzecznego z normalnym korzystaniem.	Gdy rekord bazy jest nieistotną co do jakości lub ilości częścią bazy danych, nie podlega ochronie, z tym jednak zastrzeżeniem, że pobieranie takiego rekordu może naruszyć zakaz powtarzającego się i systematycznego pobierania lub wtórnego wykorzystania sprzecznego z normalnym korzystaniem.
DOZWOLONY UŻYTEK OSOBISTY	Dozwolone korzystanie z baz analogowych – z wyłączeniem korzystania z elektronicznych baz danych spełniających cechy utworu, chyba że dotyczy to własnego użytku naukowego niezwiązanego z celem zarobkowym.	Dozwolone korzystanie z istotnej, co do jakości lub ilości, części rozpowszechnionej bazy danych do własnego użytku osobistego, ale tylko z zawartości nieelektronicznej bazy danych.	Bazy analogowe: tak. Z uwagi na to, że zakaz w ustawie o ochronie baz danych jest szerszy niż w ustawie o prawie autorskim, NIE MOŻNA KORZYSTAĆ Z BAZ ELEKTRONICZNYCH.

<p style="text-align: center;">DOZWOLONY UŻYTEK PUBLICZNY</p>	<p>Ustawa o prawie autorskim wyłącza stosowanie dozwolonego użytku publicznego (przez art. 30¹) w dwóch kluczowych przypadkach, tzn. zdalne nauczanie (art. 27¹) i udostępnianie przez biblioteki na terminalach (art. 28).</p> <p>Cytat dotyczy wyłącznie możliwości pokazania struktury, doboru, zestawienia przyjętego w danej bazie.</p> <p>Do zawartości bazy stosujemy dozwolony użytek w stosunku do każdego utworu osobno.</p>	<p>Dozwolone korzystanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – w charakterze ilustracji, w celach dydaktycznych lub badawczych, ze wskazaniem źródła, jeżeli takie korzystanie jest uzasadnione niekomercyjnym celem, dla którego wykorzystano bazę; – do celów bezpieczeństwa wewnętrznego, postępowania sądowego lub administracyjnego; – dla dobra osób niepełnosprawnych będących beneficjentami w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 18 Ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, odpowiednio na zasadach określonych w rozdziale 3 oddziale 3a tej ustawy. <p>Wtórne korzystanie z danych będących w posiadaniu instytucji publicznych z wyłączeniem danych będących w posiadaniu instytucji publicznych zajmujących się edukacją lub kulturą, mediów publicznych, bibliotek i przedsiębiorstw publicznych (stosowanie będzie możliwe po wdrożeniu rozporządzenia DGA do polskiego prawa wyznaczającego organ pośrednictwa danych).</p> <p>Do celów eksploracji tekstów i danych dozwolone jest korzystanie z istotnej co do jakości lub ilości części rozpowszechnionej bazy danych, do której uzyskało się dostęp za zgodą uprawnionego, lub na podstawie przepisu, o ile nie wniesiono zastrzeżenia o braku zgody na takie korzystanie (wejdzie w życie po dostosowaniu polskiego prawa do dyrektywy DSM).</p> <p>Dozwolone jest korzystanie w celu pozyskiwania lub generowania danych z produktu skomunikowanego lub usługi powiązanej objętych zakresem stosowania rozporządzenia UE – akt w sprawie danych, w szczególności w związku z jego art. 4 i 5. (wejdzie w życie 12 września 2025 roku).</p>	<p>Łączne zastosowanie kryteriów opisanych w kolumnie drugiej i trzeciej niniejszego wiersza.</p> <p>Z wyłączeniem prawa korzystania w celu pozyskiwania lub generowania danych z produktu skomunikowanego lub usługi powiązanej objętych zakresem stosowania rozporządzenia UE – akt w sprawie danych, w szczególności w związku z jego art. 4 i 5, które dotyczy wyłącznie bazy danych chronionych <i>sui generis</i>, a nie dotyczy baz danych o charakterze twórczym.</p>
--	--	---	--

AKT O USŁUGACH CYFROWYCH – DIGITAL SERVICES ACT (DSA) – WYŁĄCZENIA DLA MIKRO- I MAŁYCH PRZEDSIĘBIORCÓW

MARZENNA WOJCIECHOWSKA

Dnia 17 lutego 2024 roku rozpocznie się stosowanie aktu o usługach cyfrowych¹⁶ dla wszystkich podmiotów działających na rynku i świadczących usługi pośrednie w rozumieniu tego aktu. Rozporządzenie zawiera pewne wyłączenia dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorców, do których zaliczać się mogą wydawcy książek, o ile w ramach swojej działalności świadczą usługi pośrednie. Na początek zdefiniujmy pojęcia mikro-, małych i średnich przedsiębiorców (**MŚP**)¹⁷:

- **mikrofirma** to przedsiębiorstwo, które zatrudnia od 1 do 9 pracowników. Obrót i/lub całkowity bilans roczny nie może przekraczać 2 milionów euro;
- **mała firma** to przedsiębiorstwo, które zatrudnia od 10 do 50 pracowników. Całkowity bilans roczny i/lub obrót firmy nie może przekraczać 10 milionów euro;
- **średnia firma** to przedsiębiorstwo, które zatrudnia od 50 do 250 pracowników. Obrót średniej firmy nie przekracza 50 milionów euro, a bilans roczny 43 miliony euro.

Z kolei usługi pośrednie w rozumieniu aktu o usługach cyfrowych to jedna z następujących usług społeczeństwa informacyjnego:

- **usługa „zwykłego przekazu”** polegająca na transmisji w sieci telekomunikacyjnej informacji przekazanych przez odbiorcę usługi lub na zapewnianiu dostępu do sieci telekomunikacyjnej;
- **usługa „cachingu”** polegająca na transmisji w sieci telekomunikacyjnej informacji przekazanych przez odbiorcę usługi, obejmującą automatyczne, pośrednie i krótkotrwałe przechowywanie tej informacji, dokonywane wyłącznie w celu usprawnienia późniejszej transmisji informacji na żądanie innych odbiorców;
- **usługa „hostingu”** polegająca na przechowywaniu informacji przekazanych przez odbiorcę usługi oraz na jego żądanie.

Wydaje się, że jedyną usługą pośrednią, jaką mogą świadczyć wydawcy książek, jest usługa hostingu w przypadku prowadzenia platform online ze sprzedażą produktów (książek, e-booków lub audiobooków) posiadających jednocześnie przestrzeń hostingową dla czytelników książek (użytkowników platformy online) pozwalającą zamieszczać ich komentarze, opinie lub recenzje.

Akt o usługach cyfrowych wyłącza stosowanie skomplikowanej sprawozdawczości w zakresie przejrzystości dla MŚP, zdefiniowanej w art. 15 ust. 1¹⁸. Przepisy te nie mają zastosowania do dostawców,

¹⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2065 z dnia 19 października 2022 r. w sprawie jednolitego rynku usług cyfrowych oraz zmiany dyrektywy 2000/31/WE (akt o usługach cyfrowych), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32022R2065> [dostęp: 28.12.2023].

¹⁷ Zalecenie Komisji 2003/361/WE z dnia 6 maja 2003 r. dotyczące definicji przedsiębiorstw mikro-, małych i średnich.

¹⁸ Art. 15 1. Co najmniej raz w roku dostawcy usług pośrednich podają do wiadomości publicznej w formie nadającym się do odczytu maszynowego oraz w łatwo dostępny sposób jasne, łatwo zrozumiałe sprawozdania dotyczące wszelkiego modyfikowania treści, które dokonali w danym okresie. Stosownie do przypadku sprawozdania te zawierają w szczególności następujące informacje:

którzy kwalifikują się jako mikro- i małe przedsiębiorstwa. Z tego samego powodu dodatkowe obowiązki nie mają również zastosowania do dostawców platform internetowych, którzy wcześniej kwalifikowali się jako mikro- lub małe przedsiębiorstwa, w terminie 12 miesięcy od utraty przez nich tego statusu. Tacy dostawcy nie są wyłączeni z obowiązku przekazywania informacji na temat średniej liczby aktywnych miesięcznie odbiorców usługi na wniosek koordynatora ds. usług cyfrowych właściwego dla miejsca siedziby lub na wniosek Komisji. Biorąc jednak pod uwagę, że bardzo duże platformy internetowe lub bardzo duże wyszukiwarki internetowe mają większy zasięg i większy wpływ na sposób, w jaki odbiorcy usługi uzyskują informacje i komunikują się w internecie, tacy dostawcy nie korzystają z tego wyłączenia, bez względu na to, czy kwalifikują się lub niedawno

kwalifikowali jako mikroprzedsiębiorstwa lub małe przedsiębiorstwa. Przepisy konsolidacyjne ustanowione w zaleceniu 2003/361/WE pomagają w zapewnieniu zapobiegania przypadkom obchodzenia tych dodatkowych obowiązków.

To oznacza, że jeżeli mikro- lub małe przedsiębiorstwo spełnia kryteria kwalifikacji jako VLOPs lub VLOSEs¹⁹, czyli posiada co najmniej 45 milionów aktywnych użytkowników, to nie korzysta z wyłączenia sprawozdawczego przewidzianego w art. 15 ust. 2 DSA.

Jednocześnie żaden z przepisów DSA nie unieważnia dostawcom platform internetowych objętych tym wyłączeniem ustanowienia, na zasadzie dobrowolności, systemu wypełniającego co najmniej jeden z tych obowiązków.

Na podstawie wyłączenia w art. 19 DSA²⁰ mikro- i małe przedsiębiorstwa nie są objęte dodatkowymi

a)	w przypadku dostawców usług pośrednich – liczbę nakazów otrzymanych od organów państw członkowskich, w tym nakazów wydanych zgodnie z art. 9 i 10, pogrupowanych według rodzaju odpowiednich nielegalnych treści, państwo członkowskie wydające nakaz oraz medianę czasu potrzebnego na poinformowanie organu wydającego nakaz lub dowolnego innego organu określonego w nakazie o jego otrzymaniu i na podjęcie działań w odpowiedzi na nakaz;
b)	w przypadku dostawców usług hostingu – liczbę zgłoszeń dokonanych zgodnie z art. 16, pogrupowanych według rodzaju odpowiednich potencjalnych nielegalnych treści, liczbę zgłoszeń dokonanych przez zaufane podmioty sygnalizujące, wszelkie działania podjęte zgodnie ze zgłoszeniami w podziale ze względu na to, czy działanie podjęto na podstawie przepisów prawa, czy warunków korzystania z usług dostawcy, liczbę zgłoszeń rozpatrywanych z wykorzystaniem zautomatyzowanych środków oraz medianę czasu potrzebnego na podjęcie działania;
c)	w przypadku dostawców usług pośrednich – istotne i zrozumiałe informacje na temat moderowania treści dokonanego z własnej inicjatywy dostawców, w tym na temat korzystania ze zautomatyzowanych narzędzi, środków przyjętych w celu zapewnienia szkoleń i pomocy osobom odpowiedzialnym za moderowanie treści, liczby i rodzaju przyjętych środków, które wpływają na dostępność, widoczność i osiągalność informacji przekazanych przez odbiorców usługi oraz na zdolność odbiorców do przekazywania informacji za pośrednictwem usługi, a także innych powiązanych ograniczeń usługi; zawarte w sprawozdaniu informacje grupuje się według rodzaju nielegalnych treści lub naruszenia warunków korzystania z usług dostawcy usług, według metody wykrywania i rodzaju zastosowanego ograniczenia;
d)	w przypadku dostawców usług pośrednich – liczbę skarg otrzymanych za pośrednictwem wewnętrznych systemów rozpatrywania skarg zgodnie z warunkami korzystania z usług dostawcy oraz dodatkowo, w przypadku dostawców platform internetowych, zgodnie z art. 20, podstawę tych skarg, podjęte w odniesieniu do nich decyzje oraz medianę czasu potrzebnego na podjęcie takich decyzji, a także liczbę przypadków, w których decyzje uchylono;
e)	wszelkie przypadki wykorzystania zautomatyzowanych środków do celów moderowania treści, w tym opis jakościowy, wyszczególnienie konkretnych celów, wskaźniki dokładności i ewentualny poziom błędów zautomatyzowanych środków wykorzystanych w osiągnięciu tych celów oraz zastosowane zabezpieczenia.

¹⁹ VLOPs – Very Large Online Platform – bardzo duże platformy internetowe
VLOSEs – Very Large Online Search Engine – bardzo duże wyszukiwarki internetowe

²⁰ Artykuł 19 DSA

Wyłączenie dotyczące mikroprzedsiębiorstw i małych przedsiębiorstw

1. Niniejsza sekcja, z wyjątkiem art. 24 ust. 3, nie ma zastosowania do dostawców platform internetowych, które kwalifikują się jako mikroprzedsiębiorstwa lub małe przedsiębiorstwa zgodnie z definicją w zaleceniu 2003/361/WE. Niniejsza sekcja, z wyjątkiem art. 24 ust. 3, nie ma zastosowania do dostawców platform internetowych, którzy wcześniej kwalifikowali się do statusu mikroprzedsiębiorstwa lub małego przedsiębiorstwa zgodnie z definicją w zaleceniu 2003/361/WE, przez okres dwunastu miesięcy od utraty tego statusu zgodnie z art. 4 ust. 2 tego zalecenia, chyba że są oni bardzo dużymi platformami internetowymi zgodnie z art. 33.

2. Na zasadzie odstępstwa od ust. 1 niniejszego artykułu niniejsza sekcja ma zastosowanie do dostawców platform internetowych, którzy zostali wskazani jako bardzo duże platformy internetowe zgodnie z art. 33, bez względu na to, czy kwalifikują się oni jako mikroprzedsiębiorstwa, czy małe przedsiębiorstwa.

obowiązkami opisanymi w Sekcji 3 Rozdziału 3 – w tym przede wszystkim obowiązkiem stworzenia procedury odwoławczej dla użytkowników opisanej w art. 20 DSA.

Na podstawie wyłączenia w art. 29 DSA²¹ mikro- i małe przedsiębiorstwa nie są objęte dodatkowymi obowiązkami opisanymi w Sekcji 4 Rozdziału 3. Dodatkowe obowiązki nałożone na dostawców platform internetowych dotyczą platform umożliwiających konsumentom zawieranie z przedsiębiorcami umów zawieranych na odległość.

Wyłączenia stosowania Sekcji 3 i 4 Rozdziału 3 DSA, analogicznie jak w przypadku braku stosowania art. 15 ust. 1, nie dotyczą mikro- i małych przedsiębiorstw spełniających kryteria kwalifikacji jako VLOPs lub VLOSEs, czyli posiadających co najmniej 45 milionów aktywnych użytkowników.

Ponadto, aby uniknąć nieproporcjonalnych obciążeń i zapewnić stałą skuteczność rozporządzenia, w ciągu trzech lat od rozpoczęcia stosowania DSA Komisja Europejska powinna przeprowadzić ocenę wpływu obowiązków określonych w rozporządzeniu na mikro- i małe przedsiębiorstwa. Wynika to z art. 91 DSA²². Po analizie tej oceny KE podejmie dalsze decyzje co do legislacji dotyczącej mikro- i małych przedsiębiorstw w obszarze DSA.

Reasumując, do najważniejszych różnic dla mikro- i małych przedsiębiorców należy zaliczyć:

- **łagodniejsze wymogi raportowania (art. 15 ust. 2 DSA);**
- **brak konieczności tworzenia skomplikowanej procedury odwoławczej dla użytkowników (art. 19 DSA);**
- **prostsza procedura w zakresie zawierania z użytkownikami umów na odległość (art. 29 DSA).**

Należy ponownie podkreślić, że opisane powyżej wyłączenia dodatkowych obowiązków na podstawie art. 15 ust. 2, art. 19 i 29 DSA nie dotyczą mikro- i małych przedsiębiorstw spełniających kryteria ich kwalifikacji jako VLOPs lub VLOSEs, czyli tych, które posiadają co najmniej 45 milionów aktywnych użytkowników – choć jest mało realne, że istnieją polscy mikro- lub mali przedsiębiorcy z takim zasięgiem.

²¹ Artykuł 29 DSA

Wyłączenie dotyczące mikroprzedsiębiorstw i małych przedsiębiorstw

1. Niniejsza sekcja nie ma zastosowania do dostawców platform internetowych umożliwiających konsumentom zawieranie z przedsiębiorcami umów zawieranych na odległość, którzy kwalifikują się jako mikroprzedsiębiorstwa lub małe przedsiębiorstwa zgodnie z definicją w zaleceniu 2003/361/WE.

Niniejsza sekcja nie ma zastosowania do dostawców platform internetowych umożliwiających konsumentom zawieranie z przedsiębiorcami umów zawieranych na odległość, którzy wcześniej kwalifikowali się do statusu mikroprzedsiębiorstwa lub małego przedsiębiorstwa zgodnie z definicją w zaleceniu 2003/361/WE, przez okres dwunastu miesięcy od utraty tego statusu zgodnie z art. 4 ust. 2 tego zalecenia, chyba że są oni bardzo dużymi platformami internetowymi zgodnie z art. 33.

2. Na zasadzie odstępstwa od ust. 1 niniejszego artykułu niniejsza sekcja ma zastosowanie do dostawców platform internetowych umożliwiających konsumentom zawieranie z przedsiębiorcami umów zawieranych na odległość, którzy zostali wskazani jako bardzo duże platformy internetowe zgodnie z art. 33, bez względu na to, czy kwalifikują się oni jako mikroprzedsiębiorstwa, czy małe przedsiębiorstwa.

²² Art. 91 ust 2. Do dnia 17 listopada 2027 r., a następnie co pięć lat, Komisja przeprowadza ocenę niniejszego rozporządzenia i przedkłada sprawozdanie Parlamentowi Europejskiemu, Radzie i Europejskiemu Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu.

Sprawozdanie to dotyczy w szczególności:

(...)

d) zakresu obowiązków spoczywających na małych przedsiębiorstwach i mikroprzedsiębiorstwach (...).

II OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA PRAWA AUTORSKIEGO IM. PROFESOR ELŻBIETY TRAPLE

ALEKSANDRA BURBA,
RADCA PRAWNY

W poprzednim numerze Kwartalnika zapowiedzieliśmy ważne dla środowiska prawnoprawa autorskiego wydarzenie – drugą już Ogólnopolską Konferencję Prawa Autorskiego im. Profesor Elżbiety Traple. W bieżącym numerze przedstawiamy krótką relację z tego spotkania specjalistów w dziedzinie ochrony własności intelektualnej, zwłaszcza zaś prawa autorskiego.

W konferencji organizowanej przez kancelarię Traple Konarski Podrecki & Partners wzięło udział liczne grono naukowców, praktyków i studentów zainteresowanych prawem własności intelektualnej, którzy w liczbie ponad 100 osób zgromadzili się w gmachu Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego. Ponad 1000 uczestników jednocześnie skorzystało z możliwości wzięcia udziału w wydarzeniu zdalnie, a rejestracja wideo dostępna online miała jak dotąd ponad 1600 wyświetleń.

Nie dziwi ogromne zainteresowanie środowiska i tak żywa dyskusja wokół tematu rozwoju nowych technologii, a przede wszystkim sztucznej inteligencji (AI). Zagadnienia kluczowego, gdyż wkraczającego w sam środek tematyki istoty ochrony, zapewnienia właściwego jej poziomu, równowagi interesów, ram odpowiedzialności za naruszenia prawa autorskiego, by wymienić tylko niektóre wątki poruszane przez zebranych.

Patronat honorowy nad wydarzeniem objęła Dziekan Wydziału Prawa i Administracji

Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Prezes Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

Na początek z ramienia Rady Europy prof. UKSW Marek Świerczyński zaprezentował repozytorium istniejących systemów AI wdrażanych w dziedzinie sądownictwa w poszczególnych krajach, służące głównie gromadzeniu i zestawianiu informacji na ich temat²³. Następnie rozważania skupiły się wokół kolejnych wersji projektu Konwencji Rady Europy dotyczącej AI.

W kolejnej prelekcji prof. dr hab. Katarzyna Grzybczyk zastanawiała się nad wypornością prawa autorskiego w modelu, jaki znamy, na zmiany w XXI wieku, co wywołało żywe reakcje i dyskusje zgromadzonych. Zauważano podczas tych rozmów z jednej strony brak – zasadniczej dla ochrony prawnoautorskiej danego dzieła – więzi twórcy z utworem, kiedy mamy do czynienia z wytworem AI, a z drugiej strony – eksploatację przez narzędzia AI licznych utworów; nie do wykrycia na tym etapie, których utworów czy jakich ich części dokładnie ta eksploatacja dotyczy. Taka eksploatacja daje się lub nie daje (tu zdania były podzielone) zdefiniować za pomocą istniejących instytucji systemu prawnego.

Mówiono o trzech sferach naruszeń, najczęstszych w wypadku działań AI – o naruszeniach praw autorskich osobistych i majątkowych, praw do baz danych, praw do wizerunku, na etapie trenowania AI, czyli przygotowania algorytmu (tu odpowiedzialność za bezprawne korzystanie z utworów i innych przedmiotów praw własności intelektualnej), a także na etapie generowania outputu, czyli

²³ <https://public.tableau.com/app/profile/cepej/viz/ResourceCentreCyberjusticeandAI/AITOOLSINITIATIVESREPORT?publish=yes> [dostęp 28.12.2023].

inaczej wytworu lub rezultatu działań AI w różnych możliwych wariantach – wygenerowanego wyłącznie przez AI, wygenerowanego przez AI, ale z udziałem człowieka, który wywarł na rezultat rzeczywisty wpływ, czy stworzonego częściowo samodzielnie przez AI, a częściowo z udziałem człowieka.

Ważnym poruszonym wątkiem było prawo do wynagrodzenia po stronie twórcy, którego utwór został wykorzystany przez AI. Jest to zagadnienie bezpośrednio związane z jednej strony z masową twórczością, niepozbawioną jednak czynników indywidualizujących, pozwalających uznać ją za utwór, a z drugiej z wynagrodzeniem szerszym strumieniem płynącym do twórców kultury masowej niż wysokiej. Niezależnie od tego podkreślano w debacie, że zarówno kwestia wynagrodzenia za korzystanie z twórczości przez AI, jak i kwestia dostarczenia i uszanowania praw osobistych twórcy to zagadnienia kluczowe.

Uwagę poświęcono też AI w kontekście mechanizmów i prawa konkurencji, w tym konkurowania wytworów AI z produktami oferowanymi przez producentów na rynku treści literackich, muzycznych, filmowych.

Pojawiły się też głosy dotyczące podmiotowości AI, czy i w jakim celu powinna ona być podmiotem praw albo zyskać ochronę. Czy ochrona wytworów AI powinna mieć węższy zakres i inny czas ochrony niż ochrona prawnoautorska? Z drugiej strony za równie istotne uznano zapewnienie działania mechanizmów, dzięki którym bez większej wątpliwości dałoby się określić, które treści pochodzą od człowieka, a które od AI.

Podczas pierwszej konferencyjnej debaty – o przedmiocie ochrony, prowadzonej przez prof. dr. hab. Ryszarda Markiewicza, szukano odpowiedzi na pytanie, co może i powinno być chronione w erze AI i w jaki sposób tę ochronę można by zapewnić.

Wiele pytań poświęconych było ocenie zagadnienia o niebagatelnym znaczeniu: stopnia zaangażowania człowieka w procesie twórczym,

w który jest włączone także lub głównie narzędzie AI i skutków takiego jednoczesnego zaangażowania człowieka i maszyny. Co i jak chronić? Czy i w jaki sposób prawo powinno zapewnić ochronę w szczególności temu, co wyszło spod ręki człowieka? Czy projekty graficzne generowane wyłącznie przez AI zasługują na ochronę i dlaczego? Czy wytwory AI generowane z udziałem człowieka powinny być chronione, a jeżeli tak, to czy udział człowieka w ich powstaniu powinien być w tym celu twórczy, a nie tylko techniczny, i w jaki sposób takie działania techniczne od twórczych rozgraniczyć? Czy można przenieść nacisk z osoby twórcy, w naturalny sposób obecnego w prawie autorskim w pojęciu utworu, na szeroko rozumianą wartość wytworu AI, niebędącego jednak utworem? Jak poprawnie rozłożyć akcenty między aktem twórczym człowieka a wytworem AI i jak uwzględnić przy tym rolę inputu, czyli treści co do zasady chronionych, którymi AI „się żywi”, by była następnie w stanie wygenerować rezultaty swej pracy? Czy nowe modele biznesowe mogą być (powinny być nadal) wdrażane metodą faktów dokonanych? Czy podział na sztukę wysoką i niską zyska nowe znaczenie w erze AI, kiedy z jednej strony produkt narzędzia AI będzie zapewne łatwo dostępny, a co za tym idzie – tańszy, ale także, jak się wydaje, masowy? W debacie uczestniczyli jako paneliści dr Gabriela Bar, dr Damian Flisak, dr Tomasz Targosz, mgr Aleksandra Bar.

W kolejnej debacie, moderowanej przez prof. dr. hab. Krystynę Szczepanowską-Kozłowską, paneliści – dr. hab. Monika Namysłowska, prof. UŁ, prof. dr. hab. Piotr Machnikowski, dr. hab. Janusz Raglewski, prof. UJ – a wraz z nimi zebrani słuchacze i goście zastanawiali się, czy obecnie istniejące regulacje systemu prawnego radzą sobie, czy nie i w jakim stopniu z działaniem AI w kontekście prawa własności intelektualnej i odpowiedzialności za korzystanie z narzędzi AI, w aspektach cywilnoprawnych i prawnokarnych tej odpowiedzialności.

Wspominano przy okazji o przykładowych sytuacjach stosowania narzędzi AI, np. przez banki

w celu wydawania decyzji kredytowej lub przez urzędy patentowe przy ocenie zdolności rejestracyjnej.

Zastanawiano się jednak przede wszystkim, w jaki sposób nieprzewidywalność działania AI wpływa na możliwość przypisania jej odpowiedzialności i jakie są cechy AI problematyczne z punktu widzenia odpowiedzialności odszkodowawczej. Wśród nich wymieniono sieciowość, złożoność w zakresie wytwarzania i funkcjonowania AI, wysoką automatyzację, nieprzewidywalność, wpływającą przecież na pojęcie cywilnoprawnej należytej staranności, a także – nieprzejrzystość rezultatu, w pewnym zakresie też niepoznawalność procesu prowadzącego do konkretnego rezultatu działania AI, ograniczającą możliwości dowodowe osoby dochodzącej odpowiedzialności.

Natomiast w zakresie sprawstwa konieczne byłoby przypisanie komuś (czemuś?) niedochowania standardów zachowania (winy). Wina zakłada w oczywisty sposób ocenę zachowania podmiotu działającego, a nie technologii, którą ten podmiot się posłużył. W tym celu konieczna byłaby aktywność ustawodawcy, by ustalić standardy starannego zachowania podmiotu korzystającego z AI, po to, by móc przypisać szkodliwe skutki działania AI właśnie podmiotowi, który się nią posłużył, nie zachowawszy tych określonych wymogów staranności.

Zupełnie inna możliwość niż przypisywanie sprawcy odpowiedzialności cywilnej za szkodę to ukształtowanie odpowiedzialności za działania AI na zasadzie gwarancyjnej. Czy byłaby to odpowiedzialność producentów (twórców AI) za wszystkie naruszenia, które miały miejsce za sprawą AI będącej w rękach każdego użytkownika? To zakładałoby szeroką przyczynowość, szerszą niż adekwatny związek przyczynowy, którym posługuje się prawo cywilne. Czy może można przyjąć model odpowiedzialności użytkowników za działania systemów, którymi się posłużyli? To ostatnie trochę na zasadzie analogii do odpowiedzialności za podwładnego ponoszonej przez osobę powierzającą wykonanie zadania. Jak ukształtować w związku z tym standard odpowiedzialności i standard poprawnie

działającej AI? Profesor Machnikowski, rozpatrujący w swym wywodzie wszystkie te kwestie, doszedł do konstatacji, że jeżeli odpowiedzialność cywilna za szkodę miałaby być oparta na winie, to obecnie nie znajdujemy w systemie prawa odpowiedniego rozwiązania.

Profesor Raglewski zaznaczył następnie, że jeszcze większe luki niż w sferze odpowiedzialności cywilnej istnieją w obecnym stanie prawnym w systemie prawa karnego. W dziedzinie odpowiedzialności karnej przede wszystkim mamy do czynienia z odpowiedzialnością za czyn człowieka i wydaje się, że bez modyfikacji podstaw odpowiedzialności karnej nie da się osiągnąć, w uproszczeniu rzecz ujmując, „pociągnięcia AI do odpowiedzialności karnej”. Raczej należałoby w tym celu stworzyć zupełnie nową dziedzinę. Można rozpatrywać i rozpatrywano takie przypadki jak użycie przez człowieka AI jako narzędzia do popełnienia przestępstwa, a także zastanawiano się, jak potraktować AI znieślawiającą kogoś czy podżegającą do popełnienia przestępstwa. Rozpatrywano także w tej części rozważań odpowiedzialność karną w kontekście plagiatu z art. 115 prawa autorskiego, która okazuje się obecnie za mało pojemna, by pomieścić działania „na utworach” podejmowane przez ChatGPT – przepis musiałby zostać zmieniony, by objąć i takie działania.

Wszystkie te rozważania – zarówno cywilnoprawne, jak i prawnokarne – można dla lepszego zobrazowania problemów, które się przy ich rozpatrywaniu rodzą, przenieść na przykład działania samochodów czy innych pojazdów autonomicznych i odpowiedzialności ich producentów, podmiotów dopuszczających do ruchu takie pojazdy czy ich użytkowników.

Bardzo owocną konferencję podsumował prof. INP PAN dr hab. Paweł Podrecki, stwierdzając, że obok upamiętnienia osoby i dorobku prof. Elżbiety Trapej jej celem było też poszukiwanie sensu nauki w erze algorytmów, wspomagających coraz szerzej grupy osób i reprezentowanych przez nie interesów. Podał jednocześnie pod namysł zebranych dewizę Uniwersytetu Jagiellońskiego – *Plus ratio*

quam vis („Więcej znaczy rozum niż siła”), stwierdzając, że granice działania sztucznej inteligencji są, owszem, nieprzewidywalne, ale jednak programowalne, a w obszarze własności intelektualnej tkwi bardzo duży potencjał regulacyjny dla tej sfery.

Kolejną edycję konferencji zaplanowano na drugą połowę 2024 roku. Wydarzenie wpisało się już w kalendarz akademicki i profesjonalny – wydaje się, że będzie stanowiło cykliczne spotkanie naukowców i praktyków skupionych wokół branży kreatywnej oraz studentów zainteresowanych tematyką ochrony własności intelektualnej.

PARLAMENT EUROPEJSKI PRZYJĄŁ INICJATYWĘ NA RZECZ OGRANICZENIA UZALEŻNIENIA UŻYTKOWNIKÓW INTERNETU OD PLATFORM CYFROWYCH

MARZENNA WOJCIECHOWSKA

Dnia 12 grudnia 2023 roku na sesji plenarnej w Strasburgu Parlament Europejski przyjął zdecydowaną większością głosów inicjatywę na rzecz ograniczenia uzależnienia użytkowników internetu od platform cyfrowych. Uzależnienie wskazywane przez PE, a które ma podlegać ograniczeniom, jest związane ze sposobem projektowania stron internetowych z usługami online.

Sprawozdanie zostało przyjęte przy 545 głosach za, zaledwie 12 głosach przeciw i 61 wstrzymujących się. Dzięki temu posłowie mają nadzieję postawić tę kwestię pod dyskusję w następnej kadencji, po wyborach europejskich w czerwcu 2024 roku. Wnioskodawcy argumentują, że chociaż istnieją przepisy dotyczące uzależnień takich jak narkotyki, alkohol, tytoń czy hazard, nie ma przepisów dotyczących uzależnienia od platform cyfrowych, a mediów społecznościowych w szczególności, a przecież uzależnienie to wywołuje negatywne skutki społeczne w stopniu porównywalnym z innymi uzależnieniami.

Prace nad inicjatywą rozpoczęły się w ubiegłym roku w Komisjach Rynku Wewnętrznego i Ochrony Konsumentów Parlamentu Europejskiego. Obie Komisje pracują nad rezolucją w sprawie sposobów projektowania usług online, które bazują na przyciągnięciu uwagi użytkowników w ten sposób, aby spędzali jak najwięcej czasu na platformach online. Posłowie wskazują na praktyki takie jak automatyczne lub niekończące się przewijanie strony internetowej czy autoodtwarzanie materiału audiowizualnego.

Obserwując aktualne struktury stron platform online, nie sposób nie zauważyć, że coraz więcej

z nich stosuje albo automatyczne lub niekończące się przewijanie, lub autoodtwarzanie, albo jedno i drugie. Do grona takich platform głównie z social mediów (Tik Tok, Instagram, Facebook) ostatnio dołączyły niektóre wyszukiwarki. Gdy wyszukujemy hasło w Google, od niedawna nie otrzymujemy informacji, na ilu stronach zostały nam podane wyniki wyszukiwania, tylko liczbę wyników, które się przewijają przy skrołowaniu jednej strony. Widniejący tradycyjnie na dole każdej strony komunikat: „Niektóre wyniki mogły zostać usunięte na mocy europejskich przepisów o ochronie danych”, wyświetla się po każdym 10 wynikach. Podobnie pokazywane są usługi sponsorowane. Marketingowcy często przekonują swoich klientów, że jeśli nie ma ich na pierwszej stronie wyników wyszukiwania w Google – to nie ma ich wcale. Teraz wszyscy są na pierwszej stronie, więc powiedzenie trzeba by zaktualizować na np. takie: „Jeżeli nie ma cię w pierwszych 10? ... 20?... 30? wynikach wyszukiwania, to nie ma cię wcale”. No właśnie, ile wyników wejdzie do nowego powiedzenia? Chyba za wcześnie, aby podać właściwą liczbę, ale wkrótce znajdziemy ją w cenniku reklam wyszukiwarki Google. W wyszukiwarce Bing nadal mamy klasyczne strony zawierające po 10 wyników. Wyszukiwarka DuckDuckGo prezentuje model pośredni między Bing a Google. Nie podaje liczby stron, ale nie zawiera też automatycznego przewijania wyników. Na dole strony znajduje się przycisk „Pokaż więcej”, po naciśnięciu którego wyświetlają się nowe wyniki, a jednocześnie stare pozostają na górze strony i można prosto do nich wrócić bez konieczności zmiany strony na poprzednią, jak w usłudze wyszukiwarki Bing. Wydaje się, że taki model będzie spełniał kryteria

„niezależniającego” projektowania stron, o które będą wnioskować posłowie, choć dowiemy się tego dopiero, gdy zostanie opublikowany projekt rezolucji. Będziemy obserwować te prace i informować o nich w kolejnych numerach Kwartalnika.

Link do Obserwatorium Legislacyjnego:

[https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2023/2043\(INI\)](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2023/2043(INI))

Link do posumowania sprawozdania:

<https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/summary.do?id=1769972&t=e&l=en>

W SKRÓCIE

MARZENNA WOJCIECHOWSKA

Konsultacje dotyczące wdrożenia aktu o usługach cyfrowych (Digital Services Act – DSA)

Ministerstwo Cyfryzacji opublikowało zaproszenie do udziału w konsultacjach założeń projektu ustawy o zmianie ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną oraz niektórych innych ustaw wdrażającej Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2065 z dnia 19 października 2022 r. w sprawie jednolitego rynku usług cyfrowych oraz zmiany dyrektywy 2000/31/WE (akt o usługach cyfrowych).

Konsultacje potrwać do 19 stycznia 2023 roku.

Swoje uwagi można kierować elektronicznie na adres sekretariat.dpis@cyfra.gov.pl.

Inicjatywa Ministerstwa przyjęła założenie wdrożenia minimum legislacyjnego, tzn. zostaną wprowadzone wyłącznie te przepisy, które zostały przez prawodawcę unijnego wprost przekazane do uregulowania w prawie krajowym lub takie, w których rozporządzenie zostawiło swobodę regulacyjną państwom członkowskim.

Przede wszystkim zostanie wskazany organ pełniący funkcję **koordynatora do spraw usług cyfrowych w Polsce**. Funkcję tę ma pełnić **Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej (UKE)**. Aktualnie pełni ją **Jacek Oko**²⁴.

Ponadto zgodnie z przedstawionymi założeniami w projekcie nowelizacji ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną (**uśude**) zostaną uregulowane następujące kwestie:

- ▶ krajowe procedury dotyczące certyfikacji, przyznawania statusu zaufanego podmiotu sygnalizującego i zweryfikowanego badacza;

- ▶ przepisy dotyczące przeprowadzania kontroli i wnoszenia skarg;
- ▶ katalog kar pieniężnych oraz wskazanie sądu właściwego do rozpoznawania odwołań od decyzji Prezesa UKE. Sądem tym ma być **Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów**.

W pozostałym zakresie będzie obowiązywało bezpośrednio rozporządzenie DSA²⁵, które – przypomamy – zobowiązuje wszystkie podmioty świadczące usługi pośrednie do jego stosowania od dnia **17 lutego 2023 roku**.

W kolejnym numerze Kwartalnika po opublikowaniu pełnego projektu nowelizacji uśude przedstawimy więcej informacji.

Link do strony z zaproszeniem do konsultacji:

<https://www.gov.pl/web/cyfryzacja/konsultacje-dotyczace-wdrozenia-aktu-o-uslugach-cyfrowych-digital-services-act>

***

Komisja Europejska publikuje projekt rozporządzenia wykonawczego do DSA i otwiera konsultacje w sprawie jego treści

Akt o usługach cyfrowych zawiera konkretne wymagania dotyczące sprawozdawczości z realizacji zapisów DSA, w tym w szczególności zobowiązuje wszystkich dostawców usług pośrednich, w tym dostawców platform internetowych, do okresowego publikowania sprawozdania dotyczącego moderowania treści, którego dokonali w danym okresie.

Inicjatywa KE ma na celu ustalenie wzorów, które należy stosować na potrzeby sprawozdań

²⁴ <https://uke.gov.pl/o-nas/kierownictwo/jacek-oko,1.html> [dostęp: 8.01.2024].

²⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32022R2065>

w zakresie przejrzystości. Wzory te określają formę, treść i inne szczegóły wymagane, aby spełnić wymogi sprawozdawcze określone w DSA. Inicjatywa ta przewiduje również zharmonizowanie okresów sprawozdawczych.

Na portalu „Have your say” można przedstawić opinię dotyczącą opublikowanego projektu rozporządzenia wykonawczego do **24 stycznia 2024 roku**.

Link do konsultacji:

<https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14027-Akt-o-us%C5%82ugach-cyfrowych-sprawozdania-w-zakresie-przejrzystosci-szczego%C5%82owe-przepisy-oraz-wzory-pl>

***

Pierwsze postępowanie na podstawie DSA – Komisja Europejska vs X (dawniej Twitter)

Komisja Europejska wszczęła pierwsze **formalne postępowanie** w sprawie możliwego naruszenia przez X (dawniej Twitter) przepisów aktu o usługach cyfrowych (DSA).

Decyzja KE zapadła po analizie sprawozdania złożonego przez X w dniu 3 listopada 2023 roku, zgodnie z obowiązkami bardzo dużej platformy online. Wątpliwości KE wzbudziły informacje dotyczące możliwej dezinformacji na temat konfliktu Izraela z Hamasem.

Zgodnie z komunikatem KE postępowanie będzie dotyczyć głównie następujących obszarów:

„1. Przestrzegania określonych w DSA obowiązków związanych z przeciwdziałaniem rozpowszechnianiu nielegalnych treści w UE, w szczególności obowiązków w zakresie oceny ryzyka i środków zmniejszających ryzyko przyjętych przez X w celu przeciwdziałania rozpowszechnianiu nielegalnych treści w Unii. Dotyczy to także funkcjonowania uregulowanego w DSA mechanizmu zgłaszania i działania w odniesieniu do nielegalnych treści w UE, w tym w kontekście zasobów X dotyczących moderowania treści.

2. Skuteczności zwalczania manipulacji informacjami na platformie, w szczególności efektywności

w UE wprowadzonego przez X systemu tzw. uwag społeczności (*Community Notes*) oraz skuteczności polityki ograniczania ryzyka dla dyskursu obywatelskiego i procesów wyborczych.

3. Środków podjętych przez X w celu zwiększenia przejrzystości platformy. Postępowanie dotyczy podejrzewanych niedociągnięć w zapewnianiu badaczom dostępu do publicznie dostępnych danych X zgodnie z art. 40 DSA, a także nieprawidłowości w repozytorium reklam X.

4. Wprowadzającej w błąd struktury interfejsu użytkownika, w szczególności w odniesieniu do znaków weryfikacyjnych, tzw. niebieskich znaków (*blue checks*) związanych z niektórymi produktami abonamentowymi”.

Link do informacji KE:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/IP_23_6709

***

Komisja Europejska uruchomiła bazę danych o przejrzystości

Digital Services Act (DSA) wymaga od platform online w przypadku usuwania lub ograniczania dostępu do treści użytkownikom informowania ich o motywach takiego działania poprzez przesłanie tzw. uzasadnień. Utworzona baza danych zawiera zbiór uzasadnień w celu kontroli, czy poszczególne decyzje platform nie naruszają zasad przejrzystości.

Baza dostępna jest pod adresem:

<https://github.com/digital-services-act/transparency-database>

Szczegółowe informacje o strukturze wprowadzonych danych można znaleźć na stronie KE pod następującym linkiem:

<https://transparency.dsa.ec.europa.eu/page/documentation>

***

„New York Times” pozywa OpenAI i Microsoft

We wniesionym pozwie²⁶ NYT twierdzi, że obie firmy zbudowały swoje modele sztucznej inteligencji poprzez „kopiowanie i wykorzystywanie milionów” artykułów publikacji, a teraz „bezpośrednio konkurują” z jej treścią. NYT twierdzi, że OpenAI i duże modele językowe Microsoftu (LLM), które zasilają ChatGPT i Copilot, „mogą generować dane wyjściowe, które dosłownie recytują treść Timesa, dokładnie ją podsumowują i naśladowują jego ekspresyjny styl”. To „podważa i szkodzi” relacjom z czytelnikami, twierdzi gazeta, jednocześnie pozbawiając wydawcę „subskrypcji, licencji, reklam i przychodów afiliacyjnych”.

W skardze argumentuje się również, że te modele sztucznej inteligencji „zagrożają wysokiej jakości dziennikarstwu”, szkodząc zdolności serwisów informacyjnych do ochrony i zarabiania na treściach. „Poprzez Bing Chat firmy Microsoft (niedawno przemianowany na Copilot) i ChatGPT firmy OpenAI pozwani starają się jeździć na gapę na ogromnych inwestycjach The Times w dziennikarstwo, wykorzystując je do tworzenia produktów zastępczych bez pozwolenia lub zapłaty”²⁷.

Cały pozew dostępny jest pod linkiem:

<https://www.theverge.com/2023/12/27/24016212/new-york-times-openai-microsoft-lawsuit-copyright-infringement>

***

Trybunał Sprawiedliwości UE

Wyrok w sprawie C-260/22

W opisywanej w poprzednich numerach Kwartalnika sprawie C-260/22 – uprawnienia nadawców telewizyjnych i radiowych do rekompensaty na podstawie art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy INFOSOC – w dniu 23 listopada 2023 roku zapadł wyrok.

Zgodnie z przewidywaniami wyrok uwzględni opinię rzecznika generalnego i rozstrzyga sprawę na korzyść nadawców telewizyjnych i radiowych. TSUE dziś uznał, że nadawcy radiowi i telewizyjni są uprawnieni do rekompensaty za dozwolony użytek, o ile ich szkody z tego tytułu nie można uznać za niewielką. Poniżej sentencja wyroku:

Artykuł 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym należy interpretować w ten sposób, że:

stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu wyłączającemu organizacje radiowe i telewizyjne, których utrwalenia programów są zwielokrotniane przez osoby fizyczne do prywatnego użytku i w celach niehandlowych, z zakresu prawa do godziwej rekompensaty przewidzianego w tym przepisie, o ile organizacje te ponoszą potencjalną szkodę, której nie można uznać za „niewielką”.

Link do obserwowania dokumentów sprawy w TSUE:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=263393&pageIndex=0&doclang=PL&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=22607995>

Sprawa C-201/23 – Komisja Europejska pozwała Polskę do TSUE za brak wdrożenia dyrektywy DSM

W dniu 28 marca 2023 roku KE skierowała skargę do TSUE przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej, zarzucając jej niedostosowanie przepisów polskiego prawa do dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2019/790 z dnia 17 kwietnia 2019 roku w sprawie prawa autorskiego i praw pokrewnych na jednolitym rynku cyfrowym oraz zmiany dyrektyw 96/9/WE i 2001/29/WE (dyrektywa DSM). KE żąda ukarania

²⁶ <https://www.theverge.com/2023/12/27/24016212/new-york-times-openai-microsoft-lawsuit-copyright-infringement> [dostęp: 29.12.2023].

²⁷ Zob. przyp. 23.

Polski karami pieniężnymi, których wysokość jest uzależniona od faktu, czy w chwili wyrokowania dyrektywa będzie wdrożona. W przypadku wdrożenia dyrektywy przed zapadnięciem wyroku kara wynosi 13 700 euro za każdy dzień zwłoki liczony od 7 czerwca 2021 roku do dnia wdrożenia, a w przypadku gdy wyrok zapadnie przed wdrożeniem przepisów – KE domaga się dziennej kary w wysokości 82 200 euro za każdy dzień zwłoki liczony od 7 czerwca 2021 roku do dnia wdrożenia.

Jak łatwo policzyć, w dniu 1 stycznia 2024 roku minął 938 dzień braku wdrożenia dyrektywy DSM, co oznacza, że kara za ten okres może wynieść co najmniej **12 850 600 euro**. Natomiast licznik kary w przypadku wdrożenia dyrektywy DSM po wyroku to już (82 200 x 938 dni) **77 103 600 euro** – o ile TSUE zasądzi karę w wysokości żądanej przez KE.

W ciągu najbliższych pięciu tygodni – z takim wyprzedzeniem jest publikowana wokanda TSUE – sprawa nie ma wyznaczonego terminu pierwszego posiedzenia.

Link do dokumentów w TSUE:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=273899&pageIndex=0&doclang=PL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=11482131>

***

Od 1 stycznia 2024 roku do domeny publicznej trafia twórczość Kornela Makuszyńskiego, Juliana Tuwima, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, dwójki noblistów: Eugene’a O’Neilla i Iwana Bunina oraz postać Myszki Miki z 1928 roku

Zgodnie z zasadami prawa autorskiego ochrona praw majątkowych twórcy rozciąga się na okres 70 lat od chwili jego śmierci. Wynika to z artykułów 36–39 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Ustawodawca przyjął pewne uproszczenie i ujednoczenie zasady obliczania tego terminu, tzn. przesądził, że termin ten kończy się w ostatnim dniu w roku, w którym mija 70 lat od chwili śmierci twórcy. Czy oznacza to, że można wydawać całą

twórczość z domeny publicznej? Co do zasady tak, ale trzeba wziąć pod uwagę parę dodatkowych aspektów. Po pierwsze współtwórczość. Termin wygaśnięcia praw majątkowych liczy się od śmierci ostatniego najdłużej żyjącego współtwórcy. Po drugie tłumaczenia. Podlegają one osobnemu reżimowi liczenia terminu wygaśnięcia ochrony, a ta liczy się od śmierci tłumacza, a nie twórcy utworu literackiego. Trzeci aspekt dotyczy praw pokrewnych wydawców uregulowanych w art. 99¹–99⁴ ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Uwaga na wydania naukowe i krytyczne! Podlegają one dwudziestoletniej ochronie liczonej od roku wydania danej publikacji. Więcej informacji na temat praw pokrewnych wydawców można znaleźć w Kwartalniku nr 4/2022, str. 9 w artykule Aleksandry Burby pt.: *Prawa pokrewne wydawców książek – geneza, teraźniejszość i przyszłość*.

Odmienne kształtuje się ochrona praw do wizerunku Myszki Miki. Aktualnie obowiązująca 95-letnia ochrona przewidziana amerykańskim prawem była wielokrotnie przedłużana tuż przed datami wejścia wizerunku Myszki Miki do domeny publicznej. Od 1 stycznia 2024 roku do publicznej domeny wchodzi postać nie taka, jaką znamy z większości filmów rysunkowych, tylko jej wcześniejsze nieme wcielenie z krótkometrażowego filmu *Steamboat Willie* z 1928 roku. Studio filmowe Disney w komunikacie potwierdziło, że prawa autorskie do nowszej postaci Myszki Miki nadal obowiązują i Studio będzie je intensywnie chronić.

***

Nowy tekst jednolity ustawy o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi

W dniu 11 października 2023 roku w Dzienniku Ustaw z 2023 roku pod pozycją **2207** opublikowano obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej zawierające ujednoczony tekst Ustawy z dnia 15 czerwca 2018 roku o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi.

NAGRODA KLIO 2023

ZBIGNIEW CZERWIŃSKI

Uroczystość wręczenia Nagrody KLIO 2023 odbyła się 30 listopada 2023 roku na Zamku Królewskim w Warszawie w trakcie otwarcia XXXI Targów Książki Historycznej.

Nagroda KLIO, ustanowiona przez Porozumienie Wydawców Książki Historycznej, jest wyróżnieniem dla polskich autorów i wydawców zajmujących się literaturą historyczną za ich wkład w popularyzację historii i literatury historycznej w Polsce.

Nagroda przyznawana jest w kilku kategoriach: autorskiej, edytorskiej, monografii naukowej i varsavianów. Nagrodę przyznaje niezależne Jury, w skład którego wchodzi wybitni historycy oraz publicyści zajmujący się popularyzacją historii.

Nagrody laureatom wręczała Barbara Józwiak, prezes Stowarzyszenia Autorów i Wydawców COPYRIGHT POLSKA – które jest mecenasem Nagrody.

Nagroda KLIO to:

- prawie 30 lat popularyzacji historii i literatury historycznej;
- kilkaset godzin pracy Jury, w którym publikacje oceniało 11 profesorów i 5 redaktorów, w tym red. Marian Turski od początku, a prof. Jan Kieniewicz i prof. Tomasz Szarota od drugiej edycji konkursu;
- prawie 4 000 propozycji wydawniczych zgłoszonych do nagrody;
- 189 autorów nagrodzonych i wyróżnionych, w tym (uwzględniając współautorstwo):

Jerzy S. Majewski	4-krotnie
Andrzej Krzysztof Kunert	3-krotnie
Piotr M. Majewski	3-krotnie
Eugeniusz Cezary Król	3-krotnie
Jarosław Zieliński	3-krotnie
23 autorów	2-krotnie
- 153 nagrodzonych i wyróżnionych wydawców, w tym (uwzględniając koedycje):

Instytut Pamięci Narodowej	23
Wydawnictwo Bellona	23
Oficyna Wydawnicza Rytm	19
Wydawnictwo Neriton	16
Instytut Historii PAN	15
Fundacja na Rzecz Nauki Polskiej	11

- 1,2 mln zł (w kwotach bieżących, bez inflacji) wypłaconych nagrodzonym autorom. Środki na nagrody pozyskujemy dzięki hojności sponsorów. W ostatnim czasie są to Stowarzyszenie Autorów i Wydawców COPYRIGHT POLSKA i Fundacja Historia i Kultura;
- prawie 800 plaketek dokumentujących otrzymanie nagrody wręczonych autorom i wydawcom.

Nagroda KLIO – wyniki

Jury Nagrody KLIO, pracujące w 2023 roku w składzie: prof. dr hab. Tomasz Szarota – przewodniczący, prof. dr hab. Jacek Banaszkiewicz, red. Piotr Dobrołęcki, prof. dr hab. Maciej Janowski, prof. dr hab. Jan Kieniewicz, prof. dr hab. Halina Manikowska, red. Marian Turski i red. Tomasz Urzykowski, **po rozpatrzeniu i wnikliwej ocenie zgłoszonych przez 91 wydawnictw 208 propozycji książek wydanych w latach 2022–2023, postanowiło przyznać następujące nagrody.**

W kategorii autorskiej:

- Nagrodę I stopnia w wysokości 18 000 zł otrzymał:
- **Sławomir Łotysz** za książkę *Pińskie błota. Natura, wiedza i polityka na polskim Polesiu do 1945 roku* (Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych UNIVERSITAS)
- Nagrodę II stopnia w wysokości 9 000 zł otrzymał:
- **Jakub Gałęziowski** za książkę *Niedopowiedziane biografie. Polskie dzieci urodzone z powodu wojny* (Wydawnictwo Krytyka Polityczna)
- Nagrodę III stopnia w wysokości 5 200 zł otrzymał:

- **Paweł Kowal** za książkę *Abakanowicz. Trauma i sława* (Wydawnictwa Agora)

W kategorii monografia naukowa:

Nagrodę I stopnia w wysokości 18 000 zł otrzymała:

- **Anna Agnieszka Dryblak** za książkę *Piastowskie fundacje klasztorów żeńskich w Polsce XIII wieku. Między recepcją obcych wzorców a tworzeniem oryginalnego modelu* (Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego)

Nagrodę II stopnia w wysokości 9 000 zł otrzymała:

- **Natalia Judzińska** za książkę *Po lewej stronie sali* (Wydawnictwo Krytyka Polityczna)

Nagrodę III stopnia w wysokości 5 200 zł otrzymała:

- **Dorota Dukwicz** za książkę *Na drodze do pierwszego rozbioru. Rosja i Prusy wobec Rzeczypospolitej w latach 1768–1771* (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk)

W kategorii edytorskiej:

Równorzędne wyróżnienia otrzymali:

- **Państwowy Instytut Wydawniczy** za książkę Tadeusza Gajcego, *Opowieść z innego świata. Widma*
- **Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie** za książkę *Sztuka w mundurze. Krakowski Oddział Grobów Wojennych 1915–1918*
- **Państwowy Instytut Wydawniczy** za książkę Aurelii Wyleżyńskiej, *Kroniki wojenne 1939–42, Kroniki wojenne 1939–1944*
- **Wydawnictwo Instytutu De Republica** za książkę *Mazurek Dąbrowskiego. Obrazy, słowa, nuty* (redakcja naukowa: Janusz Górski)
- **Instytut Badań Literackich PAN** za 4-tomową edycję: *Mieczysław Grydzewski, Kazimierz i Halina Wierzyńscy – Listy*

W tej kategorii Jurorzy postanowili także przyznać NAGRODĘ SPECJALNĄ za edycję w 36 tomach

Archiwum Ringelbluma. Konspiracyjne Archiwum Getta Warszawy. Edycję przygotował **Żydowski Instytut Historyczny im. Emanuela Ringelbluma** przy współpracy **Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego** i **Wydawnictwa DiG**. Edytorzy serii to: Tadeusz Epsztein, Eleonora Bergman i Katarzyna Person.

W kategorii varsaviana:

Nagrodę I stopnia w wysokości 10 000 zł otrzymała:

- **Małgorzata Omilanowska-Kiljańczyk** za książkę *Pałac Staszica* (Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk)

Trzy równorzędne wyróżnienia otrzymali:

- **Stefan Szczepłek** za książkę *Warszawa idzie na mecz* (Skarpa Warszawska)

- **Agnieszka Witkowska-Krych** za książkę *Dziecko wobec Zagłady. Instytucjonalna opieka nad sierotami w getcie warszawskim* (Żydowski Instytut Historyczny im. Emanuela Ringelbluma)

- **Agata Napiórska** za książkę *Ha-Ga Obrazki z życia* (Wydawnictwo Marginesy)

NAGRODA IM. PROF. JERZEGO SKOWRONKA 2023

PIOTR DOBROŁĘCKI

W tym roku zwyciężyła Chorwacja! W trakcie uroczystości otwarcia XXXI Targów Książki Historycznej, która odbyła się 30 listopada na Zamku Królewskim w Warszawie, oprócz Nagrody KLIO wręczono Nagrodę im. prof. Jerzego Skowronka. Wyłącznym sponsorem Nagrody jest Stowarzyszenie Autorów i Wydawców COPYRIGHT POLSKA. Dyplomy laureatom wręczała Barbara Józwiak, prezes Stowarzyszenia, wraz z Marylą Skowronkową, wdową po patronie nagrody.

Nagrodę za rok 2023 otrzymały ex aequo: Krystyna Pieniążek-Marković za *Smak drogi. Podróże chorwackiego romantyzmu (1839–1860)* (Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) oraz Aleksandra Wojtaszek za książkę reportażową *Fjaka. Sezon na Chorwację* (Wydawnictwo Czarne). Jury postanowiło ponadto przyznać wyróżnienia za prace: Iwona Fischer, *Rząd na emigracji, kancelaria poza krajem. Materiały związane z działalnością Rządu Ukraińskiej Republiki Ludowej w Tarnowie z lat 1917–1922 ze zbiorów Archiwum Narodowego w Krakowie* (Archiwum Narodowe w Krakowie), Krzysztof Mordyński, *Godło Uniwersytetu Warszawskiego. Dzieje symbolu na pieczęciach uczelni ze zbiorów Muzeum UW* (Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego i Muzeum Uniwersytetu Warszawskiego), Krzysztof Popek, Bartłomiej Rusin, *Uchodźcy, czyli goście Boga. Studia z dziejów migracji bałkańskich w XIX wieku – przypadek Bułgarii i Serbii* (Towarzystwo Wydawnicze Historia Iagellonica), Lucyna Rzepecka-Raczyńska *Przychodzimy odchodzimy. Dzieje rodziny. Raczyńscy, Rzepeccy, Tyszkowscy, Winiarzowie, Krechowscy, Walewski, Napadiewicz de Więckowscy, na tle historii polskich Kresów od XVII do XX wieku* oraz *Dzieje Bałkanów* z serii: *Polityka. Pomocnik Historyczny* (Polityka).

Wyróżnienie specjalne przyznano za pracę Bożidara Jezernika *Jugosławia. Kraina marzeń*, tłum. Sylwia Nowak-Bajcar (Universitas).

Nagroda im. Jerzego Skowronka przyznawana jest od 1996 roku autorom i wydawcom publikującym książki w dziedzinie historii i archiwistyki z szerokiego kręgu zainteresowań badawczych jej patrona. Profesor Jerzy Skowronek w swojej pracy badawczej zajmował się przede wszystkim historią Polski i krajów bałkańskich w II połowie XVIII i w wieku XIX oraz stosunkami międzynarodowymi w tym okresie. Był też autorem wielu publikacji warszawianistycznych oraz prac z dziejów wojskowości, szczególnie dotyczących powstań narodowych. Związany był z Instytutem Historii Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie przeszedł wszystkie stopnie kariery naukowej – od asystenta do profesora. Przez jedną kadencję był też prorektorem swojej macierzystej uczelni. W 1990 roku został dyrektorem Instytutu Nauk Humanistycznych Wojskowej Akademii Technicznej w Warszawie, a następnie objął funkcję Dyrektora Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych. Zginął 23 lipca 1996 roku w wypadku samochodowym we Francji.

W skład Kapituły Nagrody wchodzi przyjaciele i uczniowie patrona nagrody. Od 2015 roku przewodniczącym jury jest prof. dr hab. Jarosław Czubaty, laureat nagrody w roku 2012 za pracę *Księstwo Warszawskie 1807–1815* (Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego). W posiedzeniu Kapituły w tegorocznej edycji wzięli udział: prof. dr hab. Jarosław Czubaty (przewodniczący), Zbigniew Czerwiński, Piotr Dobrołęcki, Witold Kaliński, Barbara Kramar (sekretarz) i dr Andrzej Czesław Żak. Członkami Kapituły są również: dr hab. Martyna Deszczyńska, dr hab. prof. Uniwersytetu Opolskiego Danuta Gibas-Krzak, prof. Joanna Goszczyńska, Zofia Kunert, dr hab. Lilla Moroz-Grzelak, prof. Jerzy Zdrada, prof. Bogusław Zieliński i prof. Elżbieta Barbara Zybert.

Organizatorem Nagrody im. prof. Jerzego Skowronka jest redakcja „Magazynu Literackiego KSIĄŻKI”. Stowarzyszenie Autorów i Wydawców COPYRIGHT POLSKA wspiera Nagrodę od 2020 roku. Uchwałą z 19 marca 2020 roku Zarząd Stowarzyszenia przyznał w ramach funduszu na rzecz wspierania działalności o charakterze kulturalnym lub edukacyjnym dotację w wysokości 3 tys. zł, z której została sfinansowana gratyfikacja zwycięzców Nagrody, oraz dodatkowo przeznaczono 1 tys. zł na koszty organizacyjne konkursu. W 2023 roku podjęto decyzję o zwiększeniu finansowania Nagrody na lata 2023–2025 do kwoty 6 tys. zł, z czego 4,5 tys. przeznaczone będzie na nagrodę dla zwycięzcy konkursu, a 1,5 tys. zł – na pokrycie kosztów organizacyjnych konkursu.

INFORMACJE O DZIAŁALNOŚCI STOWARZYSZENIA

AGNIESZKA NOWAK-KOMOROWSKA,
MARZENNA WOJCIECHOWSKA

Rozstrzygnięcie konkursu stypendialnego na rok akademicki 2023/2024

W listopadzie 2023 roku została rozstrzygnięta trzecia edycja konkursu o stypendia SAIW COPYRIGHT POLSKA, skierowanego do studentów ostatnich lat studiów i do doktorantów specjalizujących się w tematyce prawa własności intelektualnej.

Do końca września 2023 roku można było składać zgłoszenia w dwóch programach stypendialnych z następujących dziedzin:

- **Prawo autorskie i prawa pokrewne, ze szczególnym uwzględnieniem zbiorowego zarządzania tymi prawami;**
- **Nowe rozwiązania wykorzystywania treści w dyrektywie w sprawie prawa autorskiego i praw pokrewnych na jednolitym rynku cyfrowym – szanse i zagrożenia.**

W ramach każdego z programów stypendialnych ustanowiono po dwa indywidualne stypendia, po jednym dla studenta ostatniego roku studiów magisterskich na kierunku prawo i dla doktoranta w dziedzinie nauk prawnych. W 2023 roku dokonano jednak zastrzeżenia, że w wypadku niezgłoszenia się w danym programie stypendialnym żadnego kandydata na

danym poziomie studiów Stowarzyszenie może przyznać dodatkowe stypendium w drugim programie stypendialnym.

Stypendia są sfinansowane ze środków potrąconych przez Stowarzyszenie na cele wskazane w Regulaminie działalności o charakterze kulturalnym lub edukacyjnym przyjętym przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia na podstawie ustawy o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i pokrewnymi. Pojedyncze stypendium wynosi 3000 zł brutto miesięcznie przez 9 miesięcy roku akademickiego 2023/2024.

Decyzją Komisji Stypendialnej, w roku akademickim 2022/2023 stypendia otrzymali:

- **W programie stypendialnym dotyczącym prawa autorskiego i praw pokrewnych, ze szczególnym uwzględnieniem zbiorowego zarządzania tymi prawami:**

Katarzyna Walaszek, przygotowująca rozprawę doktorską: *Ograniczenia w egzekucji autorskich praw majątkowych*

Ewa Szych, przygotowująca rozprawę doktorską: *Pozycja prawna spadkobiercy autorskich praw osobistych z punktu widzenia prawa polskiego i niemieckiego*

Stypendia otrzymały dwie osoby przygotowujące rozprawy doktorskie, w związku z brakiem zgłoszeń doktorantów w drugim programie.

W programie stypendialnym dotyczącym nowych rozwiązań wykorzystywania treści w dyrektywie w sprawie prawa autorskiego i praw pokrewnych na jednolitym rynku cyfrowym:

Klaudia Pudełko, przygotowująca pracę magisterską *Generatywna sztuczna inteligencja a prawo autorskie w świetle Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/790*

***

**Walne Zebranie Członków
SAiW COPYRIGHT POLSKA wybrało władze
na nową kadencję 2023–2027**

Dnia 19 grudnia 2023 roku Walne Zebranie Członków SAIW COPYRIGHT POLSKA wybrało władze na nową kadencję 2023–2027.

Do Zarządu wybrano Barbarę Józwiak, Zbigniewa Czerwińskiego, Małgorzatę Skowrońską, Piotra Dobrołęckiego, Janusza Kobylińskiego i Marzennę Wojciechowską. Po wyborze Zarząd ukonstytuował się następująco:

Prezydium:

Barbara Józwiak – Prezes Zarządu

Zbigniewa Czerwiński – Wiceprezes Zarządu

Piotr Dobrołęcki – Wiceprezes Zarządu

oraz członkowie Zarządu: Małgorzata Skowrońska, Janusz Kobyliński i Marzenna Wojciechowska

Do Komisji Rewizyjnej Stowarzyszenia wybrano: Zbigniewa Żbikowskiego, Włodzimierza Albina, Grzegorza Krajczoka, Grzegorza Majerowicza, Waldemara Michalskiego i Mirosława Stępnika.

Przewodniczącym Komisji Rewizyjnej został **Zbigniew Żbikowski**.